

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Zhodnocení specifík dobrovolného důchodového
pojištění v ČR**

Bc. Marie Maryšková

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Marie Maryšková

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Litoměřice

Název práce

Zhodnocení specifík dobrovolného důchodového pojištění v ČR

Název anglicky

The Evaluation of Specific of Voluntary Pension Scheme in the Czech Republic

---

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy dobrovolného důchodového pojištění zhodnotit specifika optimalizace přímých důchodů a jejich vlivu na přiznání dávek důchodového pojištění.

Metodika

Teoretická část diplomové práce bude zpracována na základě kompilace poznatků z odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti důchodového pojištění v České republice, s konkrétním zaměřením na dobrovolné důchodové pojištění.

Na základě analýzy vlivu doplacení dobrovolného důchodového pojištění na přiznání a výši přímých důchodů v případě chybějící potřebné doby pojištění budou vyhodnocena specifika a četnosti optimalizace přímých důchodů. V rámci hodnocení budou navržena možná řešení související s danou problematikou.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

důchod, důchodové pojištění, pojistné, sociální pojištění, doba pojištění, pojištěnec, sociální politika

---

Doporučené zdroje informací

KAHOUN, V. a kol. Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0.

KOLDINSKÁ, K. Sociální právo. 2. vydání. Praha: C.H. Beck. 2013. ISBN 978-80-7400-474-2.

KOLDINSKÁ, K., TRÖSTER, P. a kol. Právo sociálního zabezpečení. 7., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: C.H. Beck. 2018. ISBN 978-80-7400-692-0.

KREBS, V. a kol. Sociální politika. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2 .

POHLMANN, I. Meine Rente: Richtig planen, mehr rausholen. 2., aktualisierte Edition. Stiftung Warentest. 2021. ISBN: 978-3-7471-0380-7.

POTŮČEK, M. České důchody. Vydání první. Praha: Karolinum, 2019. ISBN 978-80-2464-236-9.

WINKEL, V. Der kleine Rentenratgeber Alles, was Sie zur Rente wissen müssen, 6., a. Auflage. Akademische Arbeitsgem, 2018. ISBN 978-3-86817-894-4.

ŽENÍŠKOVÁ, M. Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady 2020. 9. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2020. ISBN 978-80-7554-262-5.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukulová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 20. 9. 2021

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zhodnocení specifík dobrovolného důchodového pojištění v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 26. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Gabriele Kukulové, MBA, Ph.D. za cenné rady a připomínky při zpracování této diplomové práce. Děkuji mé rodině za trpělivost během průběhu celého studia.

Zhodnocení specifík dobrovolného důchodového pojištění v ČR

Abstrakt

Téma diplomové práce je „Zhodnocení specifík dobrovolného důchodového pojištění v ČR“. V teoretické části je uveden historický vývoj sociálního zabezpečení. Dále jsou vysvětleny základní pojmy, které se týkají problematiky sociálního pojištění. Prezentovány jsou podmínky, za kterých je možné důchody získat.

Praktická část je věnována analýze statistických dat využití dobrovolného důchodového pojištění dle důvodu podání přihlášek ve čtyřech sledovaných krajích. Na základě neparametrické metody je posouzena závislost přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění na zamítnutých žádostech o přiznání invalidního a starobního důchodu. Na základě analýzy vlivu doplacení dobrovolného důchodového pojištění na přiznání a výši přímých důchodů v případě chybějící potřebné doby pojištění budou vyhodnocena specifika a četnosti optimalizace přímých důchodů.

Klíčová slova: důchod, důchodové pojištění, pojistné, sociální pojištění, doba pojištění, pojištěnec, sociální politika

The Evaluation of Specifics of Voluntary Pension Scheme in the Czech Republic

Abstract

The topic of the diploma thesis is "Evaluation of the specifics of voluntary pension insurance in the Czech Republic". The theoretical part presents the historical development of social security. Furthermore, the basic concepts that relate to the issue of social insurance are explained. The conditions under which pensions can be obtained are presented.

The practical part is devoted to the analysis of statistical data on the use of voluntary pension insurance according to the reason for submitting applications in the four regions under consideration. Based on a non-parametric method, the dependence of applications for voluntary pension insurance on rejected applications for disability and old-age pensions is assessed. By analysing the impact of supplementary contributions to voluntary pension insurance on the eligibility rates and the amounts of direct pensions in the absence of the necessary insurance period, the specifics, and frequencies of optimization of direct pensions will be evaluated.

Keywords: pension, pension insurance, social security premium, social security, insurance period, insured person, social policy

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Historický vývoj sociálního pojištění.....	16
3.1.1 Historie sociálního pojištění	16
3.1.2 Novodobá historie.....	17
3.1.3 Po sametové revoluci	18
3.1.4 Vznik dobrovolného důchodového pojištění	19
3.1.5 Základní prvky důchodové reformy	19
3.2 Sociální zabezpečení v České republice	20
3.2.1 Sazby sociálního pojištění	22
3.2.2 Paušální daň	22
3.3 Orgány sociálního zabezpečení	25
3.4 Důchodové pojištění.....	27
3.4.1 Výše důchodové dávky	28
3.4.2 Doba pojištění	30
3.4.3 Okruh pojištěných osob	31
3.4.4 Náhradní doba pojištění	31
3.4.5 Dobrovolné důchodové pojištění	33
3.4.6 Devalorizace dobrovolného důchodového pojištění.....	36
3.4.7 Ohlašovací povinnost.....	36
3.5 Důchody	37
3.5.1 Starobní důchod	37

3.5.2	Starobní důchod dle § 31 ZDP	38
3.5.3	Věková hranice pro starobní důchod v Německu	40
3.5.4	Invalidní důchody	40
3.5.5	Pozůstalostní důchody.....	41
3.5.6	Podání žádosti o důchod	44
3.5.7	Valorizace	45
4	Analytická část.....	46
4.1	Dobrovolné důchodové pojištění v ČR	46
4.1.1	Dobrovolné pojištění Hlavní město Praha	48
4.1.2	Dobrovolné pojištění Středočeský kraj	49
4.1.3	Dobrovolné pojištění Jihomoravský kraj	50
4.1.4	Dobrovolné pojištění Moravskoslezský kraj.....	51
4.2	Výpočet závislosti podaných přihlášek k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění vzhledem k zamítnutým žádostem o starobní a invalidní důchod.....	52
4.2.1	Hlavní město Praha	53
4.2.2	Středočeský kraj	57
4.2.3	Jihomoravský kraj	62
4.2.4	Moravskoslezský kraj	65
4.2.5	Celkem za Českou republiku	69
4.3	Uplatnění dobrovolného důchodového pojištění.....	74
4.3.1	Příklady uplatnění DOPOJ u invalidního důchodu.....	74
4.3.2	Příklady uplatnění DOPOJ u starobního důchodu	78
5	Výsledky a diskuse	81
5.1	Vyhodnocení DOPOJ v případě invalidních důchodů	81
5.2	Vyhodnocení DOPOJ v případě starobních důchodů.....	82
5.3	Vyhodnocení modelových příkladů	85

5.3.1	Vyhodnocení příkladu č. 1	85
5.3.2	Vyhodnocení příkladu č. 2	85
5.3.3	Vyhodnocení příkladu č. 3	86
6	Závěr.....	87
7	Seznam použitých zdrojů	89
	Přílohy.....	93

Seznam grafů

Graf 1 - Celkový počet přihlášek v jednotlivých krajích za období 1996–2020	47
Graf 2 – Celkový počet přihlášek Praha 1996–2020	48
Graf 3 - Celkový počet přihlášek Středočeský kraj 1996-2020.....	49
Graf 4 - Počet přihlášek Jihomoravský kraj 1996-2020	50
Graf 5 - Celkový počet přihlášek Moravskoslezský kraj 1996–2020.....	51
Graf 6 – Vývoj Hlavní město Praha.....	54
Graf 7 - Vývoj Středočeský kraj	58
Graf 8 - Vývoj Jihomoravský kraj	62
Graf 9 - Vývoj Moravskoslezský kraj.....	66
Graf 10 - Vývoj celkem za Českou republiku	70

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Schéma sociální zabezpečení	21
Obrázek 2 - Organizační struktura ČSSZ	26
Obrázek 3 - Počet osob pobírajících důchod dle okresů v ČR	27

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Sazba sociálního pojištění pro rok 2021 – procentní výše odvodů	22
Tabulka 2 - Potřebná doba pojištění	38
Tabulka 3 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody.....	55
Tabulka 4 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu	55
Tabulka 5 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu	56

Tabulka 6 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody	59
Tabulka 7 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu	59
Tabulka 8 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu.....	60
Tabulka 9 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody	63
Tabulka 10 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu	63
Tabulka 11 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu.....	64
Tabulka 12 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody	67
Tabulka 13 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu	67
Tabulka 14 - - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu	68
Tabulka 15 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody	71
Tabulka 16 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu	71
Tabulka 17 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu.....	72
Tabulka 18 - Výpočet chybějící doby pojištění muž 1970	75
Tabulka 19 - Výpočet chybějící doby pojištění žena 1975	77
Tabulka 20 - Výpočet chybějící doby pojištění muž 1957	79
Tabulka 21 - Výsledky posouzení závislosti DOPOJ na zamítnutých žádostech.....	84

Seznam použitých zkratk

ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
ZDP	Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
ELDP	evidenční list důchodového pojištění
DOPOJ	dobrovolná účast na důchodovém pojištění
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
UoZ	uchazeč o zaměstnání
LPS	lékařská posudková služba

1 Úvod

Problematika důchodové reformy je vzhledem ke stárnutí populace velmi aktuální téma. V České republice v průběhu let došlo pouze k dílčím parametrickým změnám, (např. prodloužení doby pojištění, prodloužení věkové hranice odchodu do starobního důchodu, srovnání věkové hranice mezi muži a ženami). Je zjevné, že z hlediska demografického vývoje, ekonomického vývoje a souvisejících mandatorních výdajů, je tento systém dlouhodobě neudržitelný.

Tato diplomová práce se zabývá tématem dobrovolného důchodového pojištění v souvislosti s nejvíce rozšířenými druhy důchodů – starobními a invalidními. Tyto důchody tvoří největší podíl na důchodovém pojištění, čímž jde o největší mandatorní výdaje výplat důchodů. Stát, který chce být sociálně stabilní, by měl mít správně nastavené legislativní podmínky a mít na své straně i zodpovědnost svých občanů. Dobrovolné důchodové pojištění umožňuje žadatelům splnit požadované podmínky, zejména týkající se doby pojištění, a následnou možnost čerpání důchodu místo jiných nepojistných sociálních dávek.

V roce 1989 došlo ke změně politickoekonomického systému a tím i k následným reformám v hospodářském i sociálním systému. Došlo ke změnám v poskytování a financování sociálních dávek, které ovšem stále dodržují princip sociální solidarity. Cílem důchodových reforem je hledání optimálního vztahu v rámci sociální solidarity a určení míry účasti státu na straně jedné a zapojení jednotlivců na straně druhé. Socialistický systém svým občanům zaručoval sociální jistoty, které se ale promítaly do pasivity občanů. To mělo za následek očekávání pomoci v rámci hesla „stát se postará“. V mnoha případech tento přístup k životu přetrvává i nadále.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy dobrovolného důchodového pojištění zhodnotit specifika optimalizace přímých důchodů a jejich vlivu na přiznání dávek důchodového pojištění.

2.2 Metodika

Teoretická část diplomové práce bude zpracována na základě kompilace poznatků z odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti důchodového pojištění v České republice, s konkrétním zaměřením na dobrovolné důchodové pojištění.

Praktická část diplomové práce se bude zabývat porovnáním statistických dat podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění osob v rámci ČR v letech 1996-2020 dle poskytnutých údajů ČSSZ, tedy od zavedení institutu dobrovolného důchodového pojištění zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Na základě vyhodnocení dat budou vybrány čtyři kraje s největším podílem podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění. Následně bude provedeno pomocí korelační analýzy kvantitativních znaků ověření, zda existuje závislost mezi zamítnutými žádostmi o důchody (starobní, invalidní) a přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění. Prostřednictvím vypočteného Pearsonova korelačního koeficientu a prostřednictvím koeficientu determinace bude ověřeno, zda závislost existuje, jak je silná a jak velké je procentuální vyjádření závislosti vysvětlované proměnné na vysvětlující proměnné.

Použité vzorce pro výpočty:

Regresní koeficient (1) (2)

$$b_{yx} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \quad b_{xy} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}$$

Síla závislosti – Pearsonův korelační koeficient

(3)

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{b_{yx} \cdot b_{xy}}$$

(4)

Koeficient determinace $r^2 \cdot 100$ (%)

Sledované období je zvoleno v rozmezí let 2013 až 2020 z důvodu získání relevantních dat a výstupů ze strany ČSSZ. Dále budou v praktické části řešeny tři modelové příklady s vzorovou možností umístění dobrovolného důchodového pojištění s vhodným umístěním v jejich historii pojištění. S tím souvisí následné přihlášení a doplacení chybějící doby pojištění. Komparativní metoda bude použita pro základní vyhodnocení.

3 Teoretická východiska

Systém sociálního pojištění je pro novodobou společnost velmi důležitý. Přináší občanům jistoty v případě nenadálých životních událostech jako jsou např. ztráta člena rodiny, nemoc či stáří.

3.1 Historický vývoj sociálního pojištění

Sociální pojištění má na území dnešní České republiky mnohaletou bohatou historii a jeho vývoj pokračuje i v současné době.

3.1.1 Historie sociálního pojištění

Solidarita v rámci společnosti byla již v prvotně pospolné společnosti, kdy se kmenové společenství postaralo o své nemocné a staré tím, že je nechalo se své pospolitosti. Ve starém Římě byla řešena chudoba rozdávaním chleba a vzniklo známé heslo „chléb a hry“.¹

Ve středověku se panovník snažil zabezpečit své vysloužilé vojáky a jejich rodinné příslušníky. Ostatní byli za chudobu trestáni. S přijetím křesťanství se začala rozvíjet první péče o chudé, která byla poskytována kláštery.²

Již v 15. století vznikaly svépomocné podpůrné spolky, které měly za úkol pomáhat neschopným a starým členům a podporovat pozůstalé osoby. Nejprve vznikaly mezi horníky, kde se vytvářela hornická bratrstva. V roce 1661 byl přijat patent o tulácích a žebrácích, který umožnil obcím přiznat právo žebrat jen práce neschopné chudině.³

V druhé polovině 18. století za vlády Marie Terezie dochází k zásadním změnám a reformám. Státní správa se mění, šlechtu nahrazují laičtí státní zaměstnanci. Ti byli odkázáni pouze na svůj pravidelný plat. V té době došlo k přijetí dvou penzijních normálů. V roce 1771 byl vydán normál pro vdovy a sirotky po zaměstnancích a v roce 1781 byl vydán normál druhý pro zaměstnance. Tyto normály položily základ sociálnímu neboli státnímu zaopatření na našem území, které se ale zatím vztahovalo pouze na státní úředníky a další zaměstnance veřejné správy. Povinné sociální pojištění bylo zavedeno

---

¹ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 19. ISBN 978-80-7400-692-0.

² KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 5 ISBN 978-80-7400-474-2.

³ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 28. ISBN 978-80-7387-733-0.

v roce 1888 jako tzv. Taafeho reforma, v jejímž rámci bylo přijato úrazové a nemocenské pojištění dělníků.⁴

Velkým průkopníkem v oblasti sociálního pojištění bylo Německo. Roku 1889 schválil říšský sněm konečnou podobu zákona o starobním a invalidním pojištění, který byl navázáním na dva zákony: zákon o zdravotním pojištění a zákon o úrazovém pojištění. Jednalo se o soukromou sociální síť vytvořenou kancléřem Otto von Bismarckem. Šlo o dobré rozhodnutí, vzhledem k industriální krizi v 19. století. Pokusil se těmito třemi zákony spojit dělníky zpět se státem a zabránit radikalizaci.⁵

3.1.2 Novodobá historie

V Československu byl prvním zákonem upravujícím sociální politiku zákon 221/1924 Sb. z. a n. o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Jednalo se o pokrokový právní předpis. Zákon zavedl dělnické pojištění pro případ invalidity a stáří. Pojištění se týkalo těch, kteří na území Československé republiky vykonávali práce nebo služby na základě pracovního, služebního nebo učňovského poměru a nevykonávali je příležitostně nebo jako vedlejší zaměstnání. Vznikla Ústřední sociální pojišťovna, která pojištění organizačně sjednocovala. Starala se také o nemocenské pokladny, které zákon nově označil za nemocenské pojišťovny.⁶

Po druhé světové válce byly převzaty zákony z doby první republiky. Situace byla komplikovaná a měla za následek inflaci. Roku 1948 byl přijat zákon 99/1948 Sb. z. a n. o národním pojištění. Tento zákon umožnil vytvoření jednotné soustavy národního pojištění, došlo ke zvýšení všech dávek, nároky dělníků a ostatních zaměstnanců byly téměř zrovnoprávněny a důchodové zabezpečení se poprvé začalo vztahovat i na samostatně hospodařící občany. Zákon byl velmi ovlivněn sovětským modelem. Pro vznik pojištění nebylo potřeba přihlášek, nově vznikalo pojištění ze zákona.⁷

První reforma sociálního zabezpečení proběhla v roce 1956, byly přijaty dva významné zákony, a to zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců a

⁴ KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 7 ISBN 978-80-7400-474-2.

⁵ Historie: DEUTSCHE RENTENVERSICHERUNG [online] 2021 (cit. 8. 9. 2021) Dostupné: https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Ueber-uns-und-Presse/Historie/historie_node.html

⁶ 25 let České správy sociálního zabezpečení, Praha, ČSSZ, 2015. s. 5. ISBN 978-80-87039-43-4

⁷ TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 6. podstatně přepr. a aktual. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 20. ISBN 978-80-7400-473-5.

zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Předpisy zajistily důchodové zabezpečení většímu počtu osob, jednalo se o vyšší finanční zátěž pro státní rozpočet. V roce 1964 byla uskutečněna druhá reforma sociálního zabezpečení, došlo ke změnám v oblasti důchodového zabezpečení v důsledku přijetí zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení a zákona č. 103/1964 Sb., o sociálním zabezpečení družstevních rolníků.⁸ Významným zákonem byl zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení, který prošel mnoha novelami a z části byl v platnosti až do 1. 1. 2012.

3.1.3 Po sametové revoluci

Na základě nových podmínek po listopadu 1989 byl vytvořen Scénář sociální reformy, který měl za cíl zmodernizovat současnou podobu sociálního systému u nás. Reforma měla zabezpečit přechod od sociálního zabezpečení k sociálnímu pojištění, odstranit diskriminaci osob samostatně výdělečně činných, zrušit preference v důchodovém systému. Nemocenské pojištění bylo převedeno ze správy odborů a organizačně se sjednotilo s důchodovým pojištěním v rámci České správy sociálního zabezpečení.⁹ **Zákon č. 582/1991 Sb.**, o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, upravuje otázky organizace a provádění důchodového pojištění, povinnosti pojištěnců, zaměstnavatelů, příjemců důchodů a jejich odpovědnosti.¹⁰

Sociální reformu 90. let je možné rozdělit do tří základních etap. V první etapě byl vypracován koncept záchranné sociální sítě, který byl zajištěn legislativou, jednalo se o stanovení minimální mzdy a životního minima. Druhá etapa započala rokem 1993, pojistné bylo zavedeno jako zvláštní platba mimo daňový systém. Upraveno v **zákoně č. 589/1992 Sb.**, o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Následující rok byl přijat zákon č. 42/1994 Sb., kterým bylo zavedeno jako doplňkový systém penzijní připojištění se státním příspěvkem.¹¹ V roce 1995 byly přijaty dva důležité zákony. **Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění** a zákon

---

⁸ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s 30. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁹ KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s 19. ISBN 978-8-7400-474-2

¹⁰ TOMEŠ, Igor. a kol. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*. 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál, 2009. s 73. ISBN 978-80-7367-483-0

¹¹ 25 let České správy sociálního zabezpečení, Praha, ČSSZ, 2015. s. 14. ISBN 978-80-87039-43-4

č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Třetí etapa je datována rokem 1998 v souvislosti s nástupem sociálnědemokratické vlády. Byly novelizovány právní předpisy a začala se připravovat důchodová reforma.¹² Tento zákon je v platnosti s novelami dodnes.

3.1.4 Vznik dobrovolného důchodového pojištění

Dobrovolná účast na důchodovém pojištění je možná u osob starších 18 let od 1. 1. 1996, pokud nestanoví-li zákon jinak. K převzetí přihlášky a vedení evidence o dobrovolném důchodovém pojištění je příslušná OSSZ podle místa trvalého pobytu občana, nebo podle místa hlášeného pobytu v ČR u cizinců.¹³ Chybějící doba pojištění lze v některých případech doplatit.

3.1.5 Základní prvky důchodové reformy

V roce 2013 nabyl platnosti třípilířový důchodový systém na základě schválení důchodové reformy. První pilíř byl povinný a tvoří ho základní státní důchodový systém. Druhý pilíř se týkal důchodového spoření dobrovolného (v případě vstupu do tohoto pilíře nebylo možné vystoupit, pokud nebyl přiznán nárok na starobní důchod podle základního důchodového systému). Třetí pilíř tvořil penzijní připojištění se státním příspěvkem a doplňkové penzijní spoření.¹⁴

Do druhého pilíře vstupovaly osoby mladší 35 let. Systém byl dobrovolný. Zaměstnavatel vkládal 3 % ze své hrubé mzdy a 2 % z hrubé mzdy posílal ze své výplaty zaměstnanec. Osoby samostatně výdělečně činné měly o 3 % menší platby na sociální pojištění a tento rozdíl navýšený o zálohovou platbu a budoucí 2 % posílaly samy Specializovanému finančnímu úřadu. Toto upravuje zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, který nabyl účinností dnem 1. 1. 2013. Tento pilíř skončil k 31. 1. 2016.¹⁵

Mezi nejvýznamnější parametrické změny zákona 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, patří postupné prodlužování rozhodného období, z něhož se zjišťují příjmy pro výpočet důchodu, ze stavu 30 let na celoživotní a nadále se nebude přihlížet k příjmům

---

¹² KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly*. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s 88. ISBN 978-80-7387-733-0.

¹³ UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 160. ISBN 978-80-7488-452-8

¹⁴ POTŮČEK, Martin. *České důchody*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2019. s. 106. ISBN 978-80-246-4236-9

¹⁵ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 192. ISBN 978-80-7400-692-0.

před rokem 1986.¹⁶ Zákon č. 203/2017 Sb. mj. ukončuje zvyšování důchodového věku bez omezení, a to při dosažení věku 65 let.

Zvýšení důchodu při dosažení věku 85 let upravuje zákon č. 191/2018 Sb., nabyt účinnosti od 1. 1. 2019. Novela spočívá ve zvýšení základního vyměřovacího základu z 9 % na 10 % průměrné mzdy. Další změna se týká všech osob, které před lednem 2019 nebo v daném následující měsíci dosáhnou věku 85 let. Těmto důchodcům bude zvýšena měsíční výplata důchodu o 1000 Kč.¹⁷

Dne 23. listopadu 2020 nabyt účinnosti zákon č. 469/2020 Sb. o mimořádném jednorázovém příspěvku důchodci pro rok 2020. Výše příspěvku byla 5 000 Kč pro poživatele všech typů důchodů.¹⁸ Jednalo se o tzv. rouškovné. Nárok na příspěvek měli stávající důchodci a osoby, které podaly žádost o důchod před 1. 12. 2020 a jejich nárok spadá před toto datum. Při zpětném podání např. v lednu 2021, příspěvek vyplácen není.

3.2 Sociální zabezpečení v České republice

Je definován jako soubor institucí, zařízení a opatření, jejichž prostřednictvím se zabezpečují občané pro případ nemoci, mateřství, výchovy dětí, stáří, invalidity a ztráty živitele. Z hlediska jednotlivce je sociální zabezpečení forma společenské pomoci, která ho buď finančně, nebo naturálně podporuje v určitých společnostech uznaných životních situacích.¹⁹

Cílem soudobého sociálního zabezpečení v nejobecnějším slova smyslu je regulace odpovědnosti občana za svou budoucnost a sociální začlenění a stanovení a forem povinné sociální solidarity mezi občany.²⁰

Při regulaci odpovědnosti jedince za jeho budoucnost se vychází z principu subsidiarity, kde v první řadě odpovídá jednotlivec sám za sebe (za svou výživu, bydlení,

---

¹⁶ 25 let České správy sociálního zabezpečení, Praha, ČSSZ, 2015, s. 17. ISBN 978-80-87039-43-4

¹⁷ UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 183. ISBN 978-80-7488-452-8

¹⁸ Jak bude ČSSZ vyplácet jednorázový příspěvek: ČSSZ [online] 2020 (cit. 10. 11. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/jak-bude-cssz-vyplacet-jednorazovy-prispevek-5000-kc-duchodcum>

¹⁹ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 194. ISBN 978-80-7478-921-2

²⁰ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 9. ISBN 978-80-7400-692-0.

spoření na stáří apod.), je-li toho schopen, s ohledem na věk či zdravotní stav. Pokud řešení tíživé situace není v jeho silách, měl by se obrátit na rodinu. Až na třetím místě subsidiárně by měl pomoci stát. Protože nelze na odpovědnost jednotlivců spoléhat, stát nastavuje povinnou míru solidarity.²¹

Obrázek 1 - Schéma sociální zabezpečení

Zdroj: ČSSZ, vlastní zpracování

Sociální pojištění zahrnuje všechny odvětví povinného pojištění. Obsahuje nemocenské, důchodové i zdravotní pojištění. Zabývá se situacemi, na které je možno se dopředu připravit odložením části peněz k přiměřenému řešení budoucí sociální situace, a to pomocí dávek nahrazujících příjem. Může se jednat o krátkodobý charakter, jako je např. nemoc, těhotenství, které zahrnuje nemocenské pojištění. Nebo dlouhodobý charakter, jako je např. stáří, invalidita, ty řeší důchodové pojištění. Pobyt v nemocnici, návštěva lékaře a poskytnutí léků doplňuje zdravotní pojištění.²²

Státní sociální podpora je založena na nejširší solidaritě a je plně financována ze státního rozpočtu. Vztahuje se na nepříznivé sociální události, které jsou potřeba řešit. Tato systémová součást nastupuje, v případě sociální události, která je v zájmu společnosti. Tato oblast je zaměřena na podporu dětí a rodin apod.²³

²¹ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s 24. ISBN 978-80-7387-733-0.

²² TOMEŠ, Igor a kol. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál 2009, s. 244. ISBN 978-80-7367-483-0.

²³ GREGOROVÁ, Zdeňka, *Důchodové systémy*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. 49 s. ISBN 80-210-2003-2.

Sociální pomoc je třetí samostatnou součástí sociálního zabezpečení. Cílem je zajistit pomoc a podporu lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci a nejsou schopni tuto situaci vyřešit za pomoci svých vlastních prostředků či za pomoci své rodiny. Také tato pomoc je financována ze státního rozpočtu a založena na nejširší solidaritě.²⁴

3.2.1 Sazby sociálního pojištění

Financování je dle přísně stanovených podmínek. Povinnost hradit pojistné mají zaměstnavatelé, zaměstnanci, kteří jsou účastní nemocenského pojištění, osoby samostatně výdělečně činné a osoby přihlášené k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění.²⁵

Tabulka 1 - Sazba sociálního pojištění pro rok 2021 – procentní výše odvodů

	Důchodové pojištění	Nemocenské pojištění	Příspěvek na státní politiku zaměstnavatele	Celkem
Zaměstnavatel	21,5 %	2,1 %	1,2 %	24,8 %
Zaměstnanec	6,5 %	0	0	6,5 %
OSVČ	28 %	2,1 % (dobrovolné)	1,2 %	29,2 %
DOPOJ	28 %	0	0	28 %

Zdroj: vlastní zpracování, zdroj dat ČSSZ

3.2.2 Paušální daň

Paušální daň je novinkou v českém daňovém systému. Od 1. 1. 2021 na základě změny zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, mohou osoby samostatně výdělečně činné, při splnění podmínek stanovených novelou tohoto zákona, vstoupit do paušálního režimu, a tím se stát poplatníkem v paušálním režimu. Změna znamená zjednodušení odvodových povinností, snížení

²⁴ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 186 s. ISBN 978-80-7478-921-2

²⁵ TOMEŠ, Igor a kol. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál 2009, s. 252. ISBN 978-80-7367-483-0.

administrativní náročnosti a také finanční úsporu. Paušální daň umožní živnostníkovi vyřešit **tři odvody na jednom formuláři**.²⁶

Oznámení o vstupu do paušálního režimu mohou OSVČ do 11. ledna 2021 odevzdat vyplněného jednoduchého formuláře místně příslušnému finančnímu úřadu, a to datovou schránkou, poštou nebo na podatelnu úřadu. Podmínkou pro přihlášení je, že OSVČ nejsou plátcí DPH a mají roční příjmy z podnikání do 1 mil. Kč. Pokud tyto podmínky nejsou splněny, není možné se k paušální dani přihlásit. V případě, že v průběhu roku přestane živnostník podmínky plnit, je povinen tuto skutečnost do 15 dnů oznámit finančnímu úřadu. Pro kontrolu je doporučeno vést evidenci příjmů.²⁷

Záloha na důchodové pojištění, která je zahrnuta v paušální záloze je vypočítána z měsíčního vyměřovacího základu, který je dle ustanovení § 14 odst. 3 zákona č.589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, je pro OSVČ v paušálním režimu stanoven z nejnižšího měsíčního VZ zvýšeného o 15 %. Pro rok 2021 činí tato záloha na důchodovém pojištění 2 976 Kč.²⁸

$$\text{Výpočet:} \quad 8\,861 * 0,15 = 10\,191 \text{ Kč} \qquad 10\,191 * 0,292 = 2\,976 \text{ Kč}$$

Tabulka 2 - Paušální zálohy

	2021	2022
Záloha na daň z příjmů	100 Kč	100 Kč
Záloha na důchodové pojištění	2 976 Kč	3 267 Kč
Záloha na zdravotní pojištění	2 393 Kč	2 627 Kč
Záloha celkem	5 469 Kč	5 994 Kč

Zdroj: MFČR, vlastní zpracování

²⁶ OSVČ: ČSSZ v paušálním režimu [online] 2021 (cit. 20. 10. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>

²⁷ Paušální daň: MFCR [online] 2021 (cit. 22. 10. 2021) Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/dane/danova-a-celni-legislativa/2020/pausalni-dan-pro-zivnostniky-40162>

²⁸ UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 14, č. ISBN 978-80-7488-452-8

Celková částka měsíční zálohy pro rok 2021 je 5 469 Kč pro další rok 2022 se zvedla na částku 5 994 Kč. Zasílá se jednou celkovou částkou místně příslušnému finančnímu úřad. Splatná je do 20. dne zálohového období (kalendářního měsíce), na které se záloha platí.²⁹

Na základě paušálního režimu nevyplývá ze zákona o daních z příjmů poplatníkovi povinnost vést jakékoliv konkrétní evidence. Může nastat situace, že poplatník bude povinen podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob, např. protože příjmy ze samostatné činnosti převýšily 1 000 000 Kč nebo poplatník obdržel příjmy ze závislé činnosti, stal se plátcem DPH, popřípadě společníkem v.o.s., je důležité vést evidence potřebné pro správné stanovení daně v rámci daňového přiznání.³⁰

V paušální dani dobrovolné nemocenské pojištění obsaženo není. Hradit si ho lze nad rámec povinných paušálních záloh.³¹

Částka důchodového pojištění je v paušální dani obsažena nejvíce, ale odpovídá minimálnímu příspěvku navýšenému o 15 %, co pro výpočet důchodu je možné si vyšší důchodové pojištění, odpovídá minimálnímu příspěvku navýšenému o 15 %.³² Kompetentní institucí pro správu nemocenského i důchodového pojištění zůstává příslušná OSSZ.

Vyrovnaní mezi Finanční správou, ČSSZ a VZP (a prostřednictvím VZP i s ostatními zdravotními pojišťovnami) je nastaveno systémově. Finanční prostředky, které OSVČ zašle na převodový účet místně příslušnému finančnímu úřadu, který je od 1. ledna 2021 otevřen u ČNB pro každý finanční úřad. Z těchto účtů jednou měsíčně po 20. dni daného měsíce jsou zaslány souhrnné částky na centrální účet ČSSZ a zvláštní účet veřejného zdravotního pojištění u VZP.³³

Nevýhodou pro poplatníky v paušálním režimu je povinnost platit paušální zálohy i za kalendářní měsíce, ve kterých po celý kalendářní měsíc měla nárok na výplatu

---

²⁹ Paušální daň: MFCR [online] 2021 (cit. 20. 10. 2021) Dostupné: <https://www.mpsv.cz/web/cz/socialni-pojisteni>

³⁰ Paušální daň: FINANČNÍ SPRÁVA [online] 2021 (cit. 23. 10. 2021) Dostupné: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>

³¹ Paušální daň: MPSV CR [online] 2021 (cit. 23. 10. 2021) Dostupné: <https://www.mpsv.cz/web/cz/socialni-pojisteni>

³² UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 14, č. ISBN 978-80-7488-452-8

³³ Paušální daň: FINANČNÍ SPRÁVA [online] 2021 (cit. 23. 10. 2021) Dostupné: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>

nemocenské dávky (tj nemocenského, peněžité pomoci v mateřství, dlouhodobého ošetrového). Poplatník v tomto režimu za tyto měsíce není osvobozen od placení paušálních záloh.³⁴

Podstatou a usnadněním pro poplatníky při splnění všech zákonných podmínek je skutečnost, že není nutno podávat daňové přiznání a pojistné přehledy. Dále, že není potřeba zasílat zálohy na tři odlišné účty. Nemusí komunikovat se třemi institucemi, ale pouze s místně příslušným finančním úřadem. Stát se touto cestou snaží pro OSVČ zjednodušit administrativu a tím „malé živnostníky“ podpořit v jejich podnikání.³⁵

3.3 Orgány sociálního zabezpečení

Organizace a provádění důchodového pojištění je upravena zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.³⁶ Upravuje organizační uspořádání sociálního zabezpečení takto:

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) řídí a kontroluje výkon státní správy v oblasti důchodového pojištění. Má postavení metodického orgánu. Zřizuje posudkové komise pro posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění. Má možnost odstraňovat tvrdost zákona v oblasti důchodového pojištění.³⁷

Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) je největší správní institucí státní správy ČR, podléhá MPSV. Kromě důchodového a nemocenského pojištění vykonává ČSSZ také působnost v oblasti lékařské posudkové služby. Plní úkoly vyplývající z mezistátních úmluv o sociálním zabezpečení a podle koordinačních nařízení Evropské unie je styčným místem vůči zahraničním institucím pro peněžité dávky v nemoci

---

³⁴ OSVČ: ČSSZ v paušálním režimu [online] 2021 (cit. 24. 10. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>

³⁵ Paušální daň: FINANČNÍ SPRÁVA [online] 2021 (cit. 24. 10. 2021) Dostupné: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>

³⁶ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s 236. ISBN 978-80-7387-733-0.

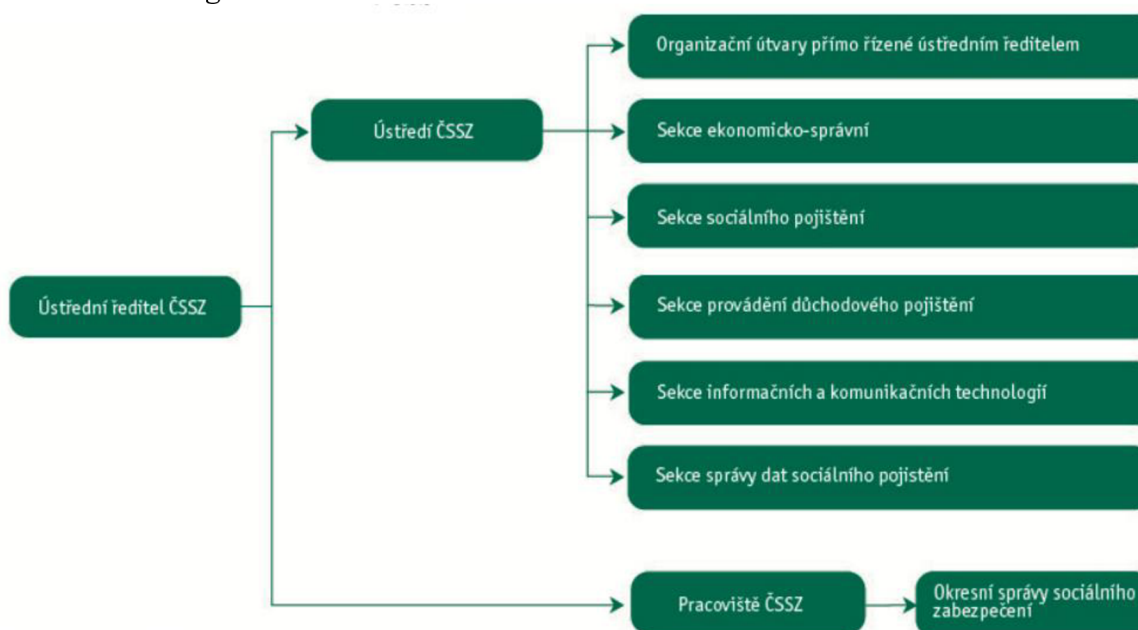
³⁷ GREGOROVÁ, Zdeňka, GALVAS, Milan, *Sociální zabezpečení*, 2. aktua. a přepr. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000, 148 s. ISBN 978-80-2103-686-4.

a mateřství, důchody a peněžité dávky v případě pracovních úrazů a nemocí z povolání. Je základním článkem ve věcech důchodového pojištění, jedná se o orgán rozhodující v prvním stupni o dávkách důchodového pojištění.³⁸

Okresní správy sociálního zabezpečení (PSSZ, OSSZ, MSSZ) mají zvláštní postavení. Jsou jim svěřeny rozhodovací pravomoci, které se týkají podkladových otázek pro poskytování důchodů. Vedou evidenci občanů dobrovolně účastných důchodového pojištění a vykonávají další jim zákonem stanovené činnosti.³⁹

Ministerstva vnitra, obrany a spravedlnosti provádějí, řídí a kontrolují důchodové pojištění pro osoby ve služebním poměru. Ministerstvo vnitra např. u příslušníků Policie ČR, Ministerstvo obrany u vojáků z povolání, Ministerstvo spravedlnosti u příslušníků Vězeňské služby ČR.⁴⁰

Obrázek 2 - Organizační struktura ČSSZ

Zdroj: ČSSZ [online] www.cssz.cz

³⁸ TOMEŠ, Igor a kol. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál 2009, s. 246. ISBN 978-80-7367-483-0.

³⁹ GREGOROVÁ, Zdeňka, GALVAS, Milan, *Sociální zabezpečení*, 2. aktua. a přepr. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000, 148 s. ISBN 978-80-2103-686-4.

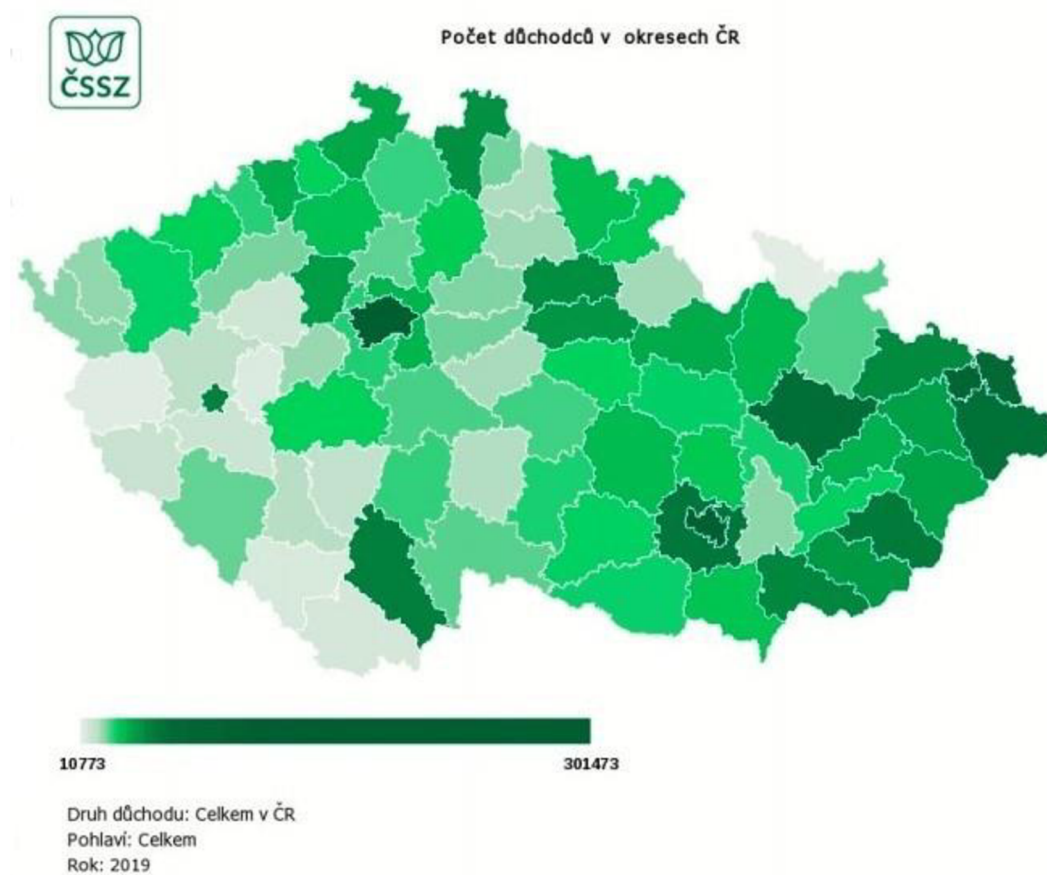
⁴⁰ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly*. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 240. ISBN 978-80-7387-733-0.

3.4 Důchodové pojištění

Významem důchodového pojištění je zabezpečit občany při zákonem vymezených sociálních událostech. Členění se definuje na základě podílu osoby na pojištění:

- **přímé důchody** – nárok na ně je odvozen z účasti na pojištění dané osoby
  - **starobní důchod** (včetně předčasného),
  - **invalidní důchod** pro invaliditu prvního až třetího stupně.⁴¹
- **odvozené důchody** (pozůstalostní) – nárok na důchod je odvozen z účasti na pojištění zemřelé osoby
  - **vdovský a vdovecký,**
  - **sirotčí důchod.**⁴²

Obrázek 3 - Počet osob pobírajících důchod dle okresů v ČR

Zdroj: ČSSZ [online] www.cssz.cz

⁴¹ VOŘÍŠEK, Vladimír. Zákon o důchodovém pojištění. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 13. ISBN 978-80-7179-576-6.

⁴² HALÍŘOVÁ, Gabriela. *Praktikum z práva sociálního zabezpečení*. 5. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2018. Praha, Leges, 2018. 67 s. 978-80-7502-297-4.

3.4.1 Výše důchodové dávky

Důchodová dávka se skládá ze základní výměry a z procentní výměry:

- **základní výměra** je stanovena procentní sazbou z průměrné mzdy (pro rok 2021 se jedná o 3 550 Kč),
- **procentní výměra** se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu. Její výše je závislá na počtu získaných roků důchodového pojištění, včetně náhradní doby, a na výši příjmů dosažených v rozhodném období.⁴³ Výše uvedené platí v případě starobních a invalidních důchodu. U pozůstalostních důchodů se počítá z procentní výměry důchodu zemřelého. Jedná se o dobu pojištění a příjmy.⁴⁴

Koeficient nárůstu vyměřovacího základu představuje vyjádření reálné hodnoty vyměřovacího základu co nejbližší kalendářnímu roku, do kterého spadá přiznání důchodu. Hodnoty jsou různé pro jednotlivé roky rozhodného období.⁴⁵

Roční vyměřovací základ je úhrn vyměřovacích základů (hrubých příjmů) za kalendářní rok vynásobený příslušným koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu. Dochází tak k zrealnění příjmů z minulosti na úroveň příjmů v roce přiznání důchodu.⁴⁶

Osobní vyměřovací základ je průměrný měsíční výdělek, kterého osoba dosáhla v rozhodném období. Stanoví se tak, že se koeficient 30,4167 vynásobí zlomkem, v jehož čitateli je roční úhrn vyměřovacích základů dosažených v rozhodném období a ve jmenovateli je součet všech kalendářních dnů rozhodného období. Jsou-li v rozhodném

---

⁴³ POTŮČEK, Martin. *České důchody*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2019. s. 65. ISBN 978-80-246-4236-9

⁴⁴ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly*. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 223. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁴⁵ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 164. ISBN 978-80-7400-692-0.

⁴⁶ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly*. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 224. ISBN 978-80-7387-733-0.

období vyloučené doby, snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících do rozhodného období. Počítají se příjmy v jednotlivých letech od roku 1986.⁴⁷

Vyloučená doba, je doba, která se při výpočtu osobního vyměřovacího základu vyloučí, tak aby nezhoršovala průměrný výdělek v ostatních dobách. Vyloučenou dobou je např. doba dočasné pracovní neschopnosti a karantény, pobírání invalidního důchodu třetího stupně, výkon vojenské služby před 1. 7. 2016, výkon civilní služby před 1. 1. 2005, evidence na úřadu práce, dle zákonem stanovených podmínek, doba péče o dítě do čtyř let věku, doba soustavné přípravy na zaměstnání apod.⁴⁸

Pojištěnec má možnost kontroly svého vyměřovacího základu (hrubého příjmu) prostřednictvím žádosti o **Informativní osobní list důchodového pojištění**. Žádost, kterou nalezne na stránkách ČSSZ nebo dopisem psaným volnou formou může jednou ročně požádat o výpis své doby pojištění. Nově prostřednictvím portálu IDA je tento náhled možný přes internet na základě přihlášení. Není nutné čekat na zaslání výpisu od ČSSZ, ale kdykoli se přihlásit a dobu pojištění zkontrolovat.

Rozhodné období je u zaměstnanců kalendářní měsíc, za který pojistné platí. U osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) se jedná o kalendářní rok a vyměřovacím základem pro pojistné je částka, kterou si může určit, ne však méně než 50 % daňového základu.⁴⁹

Procentní výměra důchodu se stanoví z výpočtového základu procentní sazbou odpovídající délce doby pojištění. Výše procentní výměry činí za každý celý rok pojištění získané do vzniku nároku 1,5 % výpočtového základu. Procentní výměra může být snížena za dobu předčasnosti nebo zvýšena za dobu přesluhování.⁵⁰

---

⁴⁷ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. 2020. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. 9. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2020. 38 s. ISBN 978-80-7557-262-5

⁴⁸ HALÍŘOVÁ, Gabriela. 2018. *Praktikum z práva sociálního zabezpečení*. 5. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2018. Praha: Leges, 2018. 55 s. 978-80-7502-297-4.

⁴⁹ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 164. ISBN 978-80-7400-692-0.

⁵⁰ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 229. ISBN 978-80-7387-733-0.

Redukční hranice určuje, jaká část osobního vyměřovacího základu se pro stanovení výpočtového základu použije v omezené míře. Tento prvek se projevuje v mezipříjmové solidaritě.⁵¹

Výpočtový základ je výsledkem početních úkonů. Určí se rozhodné období, v něm se zjistí vyměřovací základ, pomocí koeficientu nárůstu se jednotlivé roky převedou na roční vyměřovací základy. Dále se z ročních vyměřovacích základů pomocí převodního koeficientu s přihlédnutím k vyloučeným dobám vypočítá osobní vyměřovací základ. Osobní vyměřovací základ se následně upraví dle redukčních hranic. Jedná se o složité výpočty.⁵²

Valorizace je uvedena v zákoně jako pravidelné či mimořádné zvyšování důchodů, jestliže zákonem stanovené období dosáhlo růstu cen alespoň 5 %. Provádí se pro zachování reálné hodnoty důchodů. Důchody se zvyšují k lednu kalendářního roku. Zvýšení se týká důchodů přiznaných do 31. prosince předešlého roku, důchody přiznané po tomto datu se nezvyšují.⁵³

3.4.2 Doba pojištění

Dobou důchodového pojištění se rozumí doba účasti na pojištění osob, za kterou bylo v České republice zapláceno pojistné. Tato podmínka se považuje za splněnou, i když zaměstnavatel za ně pojistné neodvedl. V případě odpovědných osob např. společníků, členů statutárních orgánů, dozorčích rad a družstev je dobou pojištění doba, za kterou bylo pojistné zapláceno. Doba pojištění u nás stoupá, z minimální doby 25 let v roce 2010 se v roce 2019 zastavila na 35 letech (30 let bez náhradních dob pojištění).⁵⁴

Česká republika a Slovenská republika mají mezi zeměmi OECD nejdelší potřebnou dobu placeného pojištění. Chile, Maďarsko, Itálie, Lucembursko a Mexiko požadují

---

⁵¹ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly*. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 225. ISBN 978-80-7387-733-0.

⁵² KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 165. ISBN 978-80-7400-692-0.

⁵³ POTŮČEK, Martin. *České důchody*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2019. s. 71. ISBN 978-80-246-4236-9

⁵⁴ HALÍŘOVÁ, Gabriela. *Praktikum z práva sociálního zabezpečení*. 5. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2018. Praha, Leges, 2018. s. 56. ISBN 978-80-7502-297-4.

nejméně 20 let pojištění. Další sedmnáct zemí stanoví ještě nižší hranici pro počet získaných let. Průměr zemí OECD byl přibližně 14,5 let.⁵⁵ Údaje jsou k roku 2018.

3.4.3 Okruh pojištěných osob

Jedná se o osoby, které splňují podmínky účasti na důchodovém pojištění stanovené zákonem. Tyto osoby jsou v právní úpravě označovány jako pojištěnci.

Povinně pojištění upravuje § 5 odst. 1 a odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. Největší skupinou jsou osoby vykonávající **zaměstnání** (výdělečnou činnost) a zároveň jsou účastníky nemocenského pojištění. Početnou skupinou jsou osoby vykonávající samostatnou výdělečnou činnost, pokud splní stanovené podmínky. Pro rok 2021 se jedná o rozhodnou částku 85 058 Kč.⁵⁶ Povinně pojištění jsou dále např. policisty, vojáci a další osoby dle výše uvedeného zákona.

Jako **povinné pojištění** je brána **náhradní doba pojištění** dle § 5 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Jedná se o dobu, kdy osoba z vážných, společensky uznávaných důvodů nevykonává výdělečnou činnost, např. péče o dítě do čtyř let věku. Do 1. 1. 2010 je za tuto dobu považováno studium. Zde se jedná o časové omezení, které je platné i pro dobu evidence na Úřadu práce, ale v jiném rozsahu. Za tuto dobu není hrazeno pojistné.⁵⁷

Doba vedení v evidenci Úřadu práce lze za určitých podmínek **zpětně doplatit**. Tato možnost je využívána klienty především při žádosti o důchodovou dávku v případě, že osoby nesplní podmínku doby pojištění.

3.4.4 Náhradní doba pojištění

Náhradní doba pojištění je období, za které se neodvádí pojistné, a přesto je za určitých podmínek započítávána do let pojištění.

Z pravidla musí být získána na území České republiky s výjimkou doby péče o dítě do čtyř let věku. Další podmínkou je získání alespoň jednoho roku doby pojištění.

---

⁵⁵ Přehled důchodových systémů v zemích OECD Česká republika, [online] 2020, s. 80 (cit. 3. 10. 2021) Dostupné: <https://www.oecd.org/publications/oecd-reviews-of-pension-systems-czech-republic-e6387738-en.htm>

⁵⁶ Důchodové pojištění OSVČ: ČSSZ, [online] 2021 (cit. 18. 10. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>

⁵⁷ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 163. ISBN 978-80-7400-692-0.

U některých dob se vyžaduje sofistikovaně vyjádřený vztah k ČR a pro některé účely se k některým dobám pohlíží i bez podmínek získání jednoho roku doby pojištění.⁵⁸

- **Evidence uchazečů o zaměstnání na Úřadu práce**

Období, po které člověk byl z jakéhokoliv důvodu nezaměstnaný a nebyl přihlášen do evidence Úřadu práce, se mu do doby důchodového pojištění nezapočítá. Jestliže takový člověk není v evidenci Úřadu práce dlouhodobě, může to mít za následek, že mu nárok na důchod vůbec nevznikne, protože nezíská potřebnou dobu pojištění.⁵⁹

V současnosti jsou platná tato pravidla:

- doba vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání (UoZ) před 1. 1. 1996 se započítává bez jakéhokoli omezení,

- po 31. 12. 1995 se započítává doba vedení v evidenci UoZ vždy, jestliže je vyplácena podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci,

- v případě vyplacení odstupného, odbytného nebo odchodného se od 1. 1. 2014 podpora v nezaměstnanosti nevyplácí, ale je hodnocena jako doba poskytování podpory v nezaměstnanosti a také se vždy započítá,

- doba vedení v evidenci UoZ, po kterou jakákoli podpora není vyplácena, se započítá v rozsahu nejvýše tří let. Doba získaná před 55 rokem věku se započítává maximálně jeden rok a po 55 roku je možné započítat další dva roky. Od roku 2019 jsou tyto doby hodnoceny pouze 80 % (uvedené neplatí v případě nároku na invalidní důchod). Tato doba tří let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchodovou dávku.⁶⁰

- **Péče o dítě do čtyř let věku**

V případě, že péče o dítě do čtyř let věku byla před 30. 6. 2007, je ženě na základě předloženého rodného listu dítěte, či náhledu do evidence obyvatel, kdy je ověřena identita dítěte a údaje o rodičích, doba zanesena jako doba péče. Po 30. 6. 2007 na základě změny

---

⁵⁸ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 164. ISBN 978-80-7400-692-0.

⁵⁹ POTŮČEK, Martin. *České důchody*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2019. s. 30. ISBN 978-80-246-4236-9

⁶⁰ UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 160, ISBN 978-80-7488-452-8

legislativy je třeba předložit písemné čestné prohlášení, že pečovala žena nebo jiná osoba.⁶¹

V Německu se rodiči, z pravidla matce, při výchově dítěte po roce 1992 započítá doba tří let rodičovské dovolené. Pro dříve narozené děti je započítané období 2,5 roku.⁶² Započítává se tedy doba kratší než v Česku.

- **Doba studia**

Osoby soustavně se připravující na budoucí povolání studiem na střední, vyšší odborné škole nebo vysoké škole v Česku po dobu prvních šesti let studia po dosažení věku osmnácti let před rokem 2010.⁶³

- **Další skupiny osob**

Osoba pečující osobně o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I nebo osoba závislá na péči jiné osoby ve stupni II až IV, osoby vykonávající vojenskou službu a také poživatelé invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně⁶⁴

3.4.5 Dobrovolné důchodové pojištění

Dobrovolná účast na důchodovém pojištění je možná po podání přihlášky u osob starších 18 let od 1. 1. 1996, pokud nestanoví zákon jinak⁶⁵ Doba účasti na dobrovolném pojištění se započte do doby důchodového pojištění jen pokud účastník za dané období **zaplatil pojistné**. Nejnižší měsíční pojistné hrazené v roce 2021 činí 28 % z částky odpovídající jedné čtvrtině průměrné mzdy platné v roce 2021, tedy 2 482 Kč.⁶⁶ Pojištěnec si může určit vyšší vyměřovací základ a tím ovlivnit budoucí podobu svého důchodu.

Důvody účasti jsou:

- vedení v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, pokud po tuto dobu nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci,

---

⁶¹ Čestné prohlášení o době péče o dítě do čtyř let věku: ČSSZ [online] 2021 (cit. 9. 8. 2021) Dostupné: <https://portal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/cppod>

⁶² POHLMANN, Isabell. *Meine Rente: Richtig planen, mehr rausholen. Stiftung Warentest*. 2., aktualisierte Edition. 2021. s. 13, ISBN: 978-3-7471-0380-7

⁶³ HALÍŘOVÁ, Gabriela. 2018. *Praktikum z práva sociálního zabezpečení*. 5. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2018. Praha: Leges, 2018, s. 57, ISBN 978-80-7502-297-4.

⁶⁴ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 216, ISBN 978-80-7387-733-0.

⁶⁵ UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 160, ISBN 978-80-7488-452-8

⁶⁶ Dobrovolná účast na pojištění: ČSSZ [online] 2021 (cit. 18. 8. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/dobrovolna-ucast-na-pojisteni>

- soustavná příprava na budoucí povolání studiem na střední nebo vyšší odborné škole nebo vysoké škole v ČR,
- výdělečná činnost v cizině po 31. 12. 1995,
- výkon dlouhodobé dobrovolnické služby,
- činnost v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele,
- výkon funkce poslance Evropského parlamentu,
- pobyt v cizině, při následování do místa vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí svého manžela nebo registrovaného partnera,
- výkon samostatné výdělečné činnosti ve zdaňovacím období, za které byla jejich daň z příjmů rovna paušální dani, uplynula-li marně lhůta pro placení paušálního pojištění na důchodové pojištění za tuto dobu,
- dobrovolné pojištění bez udání důvodu.⁶⁷

Dobrovolné důchodové pojištění z důvodu vedení v evidenci Úřadu práce

Doba vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání se uchazeči o zaměstnání započítává v případě pobírání podpory v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci. Doba bez pobírání podpory se hodnotí v rozsahu nejvýše tří let jako náhradní doba pojištění za podmínek stanovených v ZDP. Za dobu, kdy neměl uchazeč nárok na podporu, lze zaplatit pojistné zpětně kdykoli.⁶⁸ Za tuto dobu se není potřeba přihlašovat k dobrovolnému důchodovému pojištění. Doba tří let se zjišťuje zpětně ke dni splnění podmínek nároku na výplatu důchodu. Pokud doba pojištění k nároku na důchod chybí, je dobré hradit dobu nad rámec vyplácení podpory až tři let.

K přihlášce k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění je dle zákona nutné přiložit potvrzení o vedení v evidenci krajské pobočky Úřadu práce. Na potvrzení musí být uvedena doba pobírání hmotného zabezpečení a také doba, kdy hmotné zabezpečení poskytováno nebylo. V případě odhlášení z tohoto druhu pojištění se předkládá potvrzení,

⁶⁷ UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 160, č. ISBN 978-80-7488-452-8

⁶⁸ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. 2020. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. 9. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2020. 37 s. ISBN 978-80-7557-262-5

z jehož obsahu je zřejmé, že evidence u úřadu práce trvala po celou dobu, na kterou byla přihláška uplatněna.⁶⁹

Dobrovolné důchodové pojištění z důvodu studia

Doba soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v ČR do 31. 12. 2009 započítává v rozsahu 6 let po 18. roce věku. Doba studia od 1. 1. 2010 se nezapočítává vůbec. Toto pojistné lze kdykoli doplatit zpětně na základě dobrovolného důchodového pojištění po podání přihlášky.⁷⁰ K přihlášce je nutné doložit doklad o době trvání studia.

Dobrovolné důchodové pojištění z důvodu následování manžela/reg. partnera

V tomto případě je nutné doložit oddací list či doklad o registrovaném partnerství a potvrzení zaměstnavatele, které prokazuje skutečnost vyslání zaměstnance do zahraničí.⁷¹

Dobrovolné důchodové pojištění bez udání důvodu

Bez udání důvodu se mohou přihlásit k dobrovolnému důchodovému pojištění osoby starší 18 let a musí splnit také podmínku jednoho roku pojištění přede dnem podání přihlášky, podmínka je platná od 1. 2. 2018. Toto pojištění je stanoveno na dobu pojištění maximálně 15 let. Do patnáctiletého období se zahrnuje pouze doba, za kterou bylo skutečně uhrazeno pojistné.⁷² Do 31. 12. 2013 byla maximální délka tohoto pojištění 10 let.

---

⁶⁹ Doplnující informace: ČSSZ [online] 2021 (cit. 15. 9. 2021) Dostupné: https://portal.cssz.cz/documents/20122/35811/DOPOJ_doplnujici_informace.pdf/dcf7d47-7200-b377-3cc8-2b5203533deb?t=1641212899219

⁷⁰ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. 2020. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. 9. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2020. 37 s. ISBN 978-80-7557-262-5

⁷¹ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly*. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s 216, ISBN 978-80-7387-733-0.

⁷² ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. 9. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2020. 38 s. ISBN 978-80-7557-262-5

Možnosti úhrady

Do 31. 5. 2020 mohly být prostředky vkládány v hotovosti na pokladnách OSSZ.⁷³ Tímto způsobem však nebylo možné ověřit původ peněz. Od 1. 6. 2020 se musí provádět úhrada pouze bezhotovostně na bankovní účet příslušné OSSZ vedený u poskytovatele platebních služeb České národní banky.

3.4.6 Devalorizace dobrovolného důchodového pojištění

Pokud pojištěnec uvedený v § 6 ZDP, který hradí pojistné za kalendářní rok předcházející o více než jeden rok kalendářnímu roku, ve kterém je pojistné placeno, změní se vyměřovací základ, z něhož je toto pojistné placeno, tak, že se vynásobí koeficientem stanoveným jako podíl, v jehož čitateli je všeobecný vyměřovací základ dle § 17 odst. 2 ZDP za kalendářní rok, za který se pojistné platí, a ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, ve kterém bylo pojistné zapláceno a dále je vynásobený přepočítacím koeficientem dle § 17 odst. 4 ZDP pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Tento koeficient je stanoven s přesností na čtyři platná desetinná místa.⁷⁴

Pro doplacení DOPOJ za rok 2017 v roce 2021 se počítá takto:

$$\frac{\text{vyměřovací základ 2017}}{\text{vyměřovací základ 2019} \times \text{přepočítacího koeficientu pro rok 2019}} \quad (4)$$

Výsledným koeficientem se vynásobí měsíční vyměřovací základ pojištěnce platný pro rok 2021.

3.4.7 Ohlašovací povinnost

Pojištěnec není nositel jen významných práv, ale i **povinností**, mezi něž patří např. hlásit včas všechny skutečnosti, které mohou být důvodem pro zánik nebo změnu nároku na dávku např. absolvovat lékařskou prohlídku pro zjištění zdravotního stavu

⁷³ UZ č. 1431. *Koronavirus*, Ostrava, Sagit, 2021, s. 256, ISBN 978-80-7488-468-9

⁷⁴ UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 167, č. ISBN 978-80-7488-452-8

v případech, kdy je to nezbytné z důvodu zvažování příslušného orgánu sociálního zabezpečení nad přiznáním některého z invalidních důchodů. Do osmi dnů hlásit změnu stavu např. v případě pobírání pozůstalostních důchodů, kdy uzavřením nového manželství zaniká nárok na důchod. Důležité je také hlášení změny adresy jak trvalé, tak doručovací.

3.5 Důchody

Zákon 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, upravuje hmotné zabezpečení pojištěnců pro případ stáří, poklesu pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu (tj. invalidity) a úmrtí živitele prostřednictvím důchodů.⁷⁵

System důchodového pojištění, tzn. jeho příjmy i výdaje, jsou součástí hospodaření státního rozpočtu. Příjmy systému důchodového pojištění tvoří zejména pojistné na důchodové pojištění, které je součástí pojistného na sociální zabezpečení. Výdaje představují zejména výdaje na dávky důchodového pojištění, mezi které se řadí jak starobní, tak i invalidní a pozůstalostní důchody. System důchodového pojištění skončil v přebytku za posledních 20 let v roce 2004, 2005, 2007, 2008 a 2018.⁷⁶ Rok 2018 vykázal příjmy 285,74 mld. Kč, výdaje 277,51 mld. Kč, saldo hospodaření je s přebytkem 8,23 mld. Kč. K 31. 12. 2018 je evidováno 2, 897 mil. příjemců důchodu.

Důchody se dělí na přímé a odvozené. Mezi přímé důchody patří důchody starobní a invalidní. Pozůstalostní důchody, tj. vdovské, vdovecké a sirotčí, se řadí mezi důchody odvozené, protože jejich výpočet je vázán na dobu pojištění zemřelé osoby.⁷⁷

3.5.1 Starobní důchod

Starobní důchody jsou zastoupeny v množině všech důchodů nejvyšším počtem, náklady na ně tvoří nejvyšší výdajovou položku v systému důchodového pojištění. V současné době má nárok na řádný starobní důchod dle § 29 odst. 1 ZDP osoba, která získala minimálně 35 let pojištění a dosáhl důchodového věku. Nárok na důchod vzniká i pojištěnci, který získal pouze 20 let pojištění a dosáhl alespoň o 5 let vyššího věku, než je

⁷⁵ ONDRUŠOVÁ Jiřina, KRAHULCOVÁ Beáta a kolektiv, Gerontologie pro sociální práci, Praha, Karolinum, 2020, s. 42. ISBN 978-80-4383-0

⁷⁶ Hospodaření systému důchodového pojištění: MPSV, [online] 2021 (cit. 18. 8. 2021) Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/hospodareni-systemu-duchodoveho-pojisten>

⁷⁷ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s 223, ISBN 978-80-7387-733-0.

důchodový věk stanovený dle § 32 pro muže stejného data narození. Vznikne mu nárok na tzv. poměrný starobní důchod.⁷⁸ Klient má také nárok na důchod v případě získání 30 let pojištění, ale bez náhradních dob dle § 29 odst. 3 ZDP.

Do této skupiny patří starobní důchod vzniklý automaticky převodem z invalidního důchodu v 65 letech. Osoba čerpající invalidní důchod, která nepožádala o starobní důchod, popřípadě požádala, ale invalidní důchod byl pro ni dosud výhodnější. Tento důchod je vyplácen ve stejné výši jako důchod invalidní, nedochází k přepočítání.⁷⁹

Podmínky nároku jsou:

- dosažení zákonem stanoveného (důchodového) věku viz tabulka níže,
- získáním potřebné doby pojištění – délka této doby se stanoví v závislosti na kalendářním roce dosažení důchodového věku. Potřebná doba pojištění je evidovaná ČSSZ prostřednictvím evidenčních listů pojištěnců.⁸⁰

Tabulka 2 - Potřebná doba pojištění

Dosažení důchodového věku v roce	před rokem 2010	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	po roce 2018
Potřebná doba pojištění	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
Potřebná doba pojištění DV + 5 let	15	16	17	18	19	20	20	20	20	20	20

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

3.5.2 Starobní důchod dle § 31 ZDP

Nárok na předčasný starobní důchod mají pojištěnci, pokud splní dobu pojištění minimálně 35 let a dosáhli potřebného věku alespoň 3 roky nižšího, než činí řádný důchodový věk. Pokud je důchodový věk pojištěnce vyšší jak 63 let, vznikne mu nárok na předčasný starobní důchod, pokud dosáhnul alespoň věku 60 let a chybí mu do dosažení

⁷⁸ POTŮČEK, Martin. *České důchody*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2019. s. 61. ISBN 978-80-246-4236-9

⁷⁹ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 230, ISBN 978-80-7387-733-0.

⁸⁰ TOMEŠ, Igor a kol. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál 2009, s. 250. ISBN 978-80-7367-483-0.

důchodového věku nejvýše 5 roků. Předčasný starobní důchod nelze přiznat zpětně.⁸¹ Důchod je trvale krácen za každé započaté **devadesátidenní období** a důchodce nemůže vykonávat výdělečnou činnost, která zakládá nárok na úhradu sociální pojištění do doby, než má nárok na řádný starobní důchod. Po tomto datu vykonávat výdělečnou činnost může.⁸²

Trvalé krácení výpočtového základu ze starobního důchodu:

- **0,9 %** za první období prvních 360 dnů tzn. **4x**,
- **1.2 %** za období 361 až 720 dne,
- **1,5 %** za období od 721 kalendářního dne.⁸³

O starobní důchod musí klient požádat, není přiznáván automaticky. Požádat může, osobně popřípadě se může nechat zastoupit jinou osobou na základě plné moci, či doložením lékařské dokumentace na místně příslušné OSSZ. Výjimka je v případě starobního důchodu, který je převedeného z důchodu invalidního po dosažení 65 let automaticky. V tomto případě se jen mění název a důchod není přepočítán.⁸⁴ Proto je klientům doporučováno o starobní důchod požádat. Po výpočtu bude klientovi přiznán důchod vyšší.

Po obdržení žádosti od klienta a došetření potřebných informací ČSSZ vypočítá výši starobního důchodu. Zákonem uvedená lhůta je 90 dnů. Žadateli je následně zasláno rozhodnutí, zda mu byl přiznán důchod a pokud ano, v jaké výši. V případě nesouhlasu mohou být podány námitky proti rozhodnutí, a to do 30 dnů ode dne doručení účastníku řízení.⁸⁵

---

⁸¹ ČEVELA Rostislav, KALVACH Zdeněk, ČELEDOVÁ Libuše, *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*, Praha, Grada, 2012, s. 153. ISBN 978-80-247-3901-4

⁸² MAAYTOVÁ Alena, PAVEL Jan, OCHRANA František, a kolektiv. *Veřejné finance: v teorii a praxi*, Praha, Grada, 2015, s. 95 ISBN 978-80-247-5561-8

⁸³ POTUČEK, Martin. *České důchody*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2019. s. 51. ISBN 978-80-246-4236-9

⁸⁴ Starobní důchody: ČSSZ [online] 2021 (cit. 19. 10. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-ducnod-podrobne>

⁸⁵ KOLDINSKÁ, Kristina, *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 177. ISBN 978-80-7400-474-2.

3.5.3 Věková hranice pro starobní důchod v Německu

V Německu stejně jako v ČR potřebný věk k odchodu do řádného starobního důchodu stoupá. Pro ročníky narozené v roce 1957 je věková hranice stanovena na 65 let a 11 měsíců. U osob narozených roku 1964 a mladších bude věková hranice 67 let.⁸⁶

3.5.4 Invalidní důchody

Je jedním z čtyř druhů důchodů českého důchodového systému. V současné době je invalidní důchod rozdělen do tří stupňů podle míry vlivu nepříznivého zdravotního stavu na pracovní schopnost.⁸⁷

Rozdíl mezi jednotlivými stupni invalidity spočívá v míře poklesu pracovní schopnosti občana:

- **invalidita prvního stupně** pokles o 35 % až 49 %,
- **invalidita druhého stupně** pokles o 50 % až o 69 %,
- **invaliditu třetího stupně** pokles o 70 % a více.⁸⁸

Je potřeba splnit stanovené podmínky pro nárok na výplatu invalidního důchodu. Jednou z nich je tzv. zjištění invalidity, jemuž předchází proces posuzování zdravotního stavu Lékařskou posudkovou službou (dále jen LPS).⁸⁹ Další nezbytnou podmínkou je potřebná doba pojištění, která se zjišťuje z období před vznikem invalidity. Doba pojištění se nevyžaduje pouze v případě, kdy invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.⁹⁰

Délka potřebné doby pojištění pro případ přiznání výplaty:

- u občanů ve věku nad 28 let činí potřebná doba pojištění 5 roků a zjišťuje se z posledních deseti roků před vznikem invalidity; u osoby starší 38 let dále platí, že nesplní-li podmínku 5 let pojištění v posledních 10 letech před vznikem invalidity,

---

⁸⁶ WINKEL, Rolf. *Der kleine Rentenratgeber Alles, was Sie zur Rente wissen müssen*, 6., a. Auflage. Akademische Arbeitsgem, 2018, s. 72. ISBN 978-3-86817-894-4

⁸⁷ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 169. ISBN 978-80-7400-692-0.

⁸⁸ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 236. 978-80-7478-921-2.

⁸⁹ TOMEŠ, Igor a kol. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál 2009, s. 252. ISBN 978-80-7367-483-0.

⁹⁰ Invalidní důchod: CSSZ, [online] 2021 (cit. 19. 8. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/invalidni-duchod>

považuje se podmínka za splněnou též, pokud v posledních 20 letech před vznikem invalidity získala 10 let pojištění,

- u osob ve věku do 28 let je potřebná doba pojištění kratší; osoby do 20 let činí méně než 1 rok; u osoby od 20 do 22 let alespoň 1 rok; u osoby od 22 do 24 let alespoň 2 roky; u osoby od 24 do 26 let alespoň 3 roky; u osoby od 26 do 28 let alespoň 4 roky.⁹¹

Lékařská posudková služba (LPS) vyzve klienta k podrobení se lékařské prohlídce. Lékař posudkové služby zhodnotí stav klienta dle doložených lékařských zpráv a kontroly. Následně vystaví posudek, kde stanoví, zda je či není klient invalidní a pokud ano, tak stupeň míry invalidity.⁹²

Výše dávky se u jednotlivých stupňů liší. Základní výměra je jednotná pro všechny důchody. Procentní výměra je individuální a závisí na délce doby pojištění, příjmech dosahovaných před vznikem invalidity a na stupni invalidity. U invalidity prvního stupně se jedná o 0,5 % výpočtového základu. U druhého stupně se jedná o 0,75 % a u třetího stupně o 1,5 %.⁹³

3.5.5 Pozůstalostní důchody

Jsou vypláceny z důchodového systému v případě úmrtí manžela či manželky nebo rodičů dítěte. Jsou odvozené od úmrtí jiné osoby. Podmínky pro nárok na důchod musí žadatel splnit dvě. Především osobní vztah pozůstalého k zemřelé osobě a podmínky nároku či pobírání zemřelé osoby přímého důchodu tzn. doba pojištění zemřelé osoby.⁹⁴

Pozůstalostní důchody se dělí na tři skupiny důchodů a to vdovský, vdovecký a sirotčí.

Vdovský a vdovecký důchod

Nárok na tento druh důchodu vzniká vdově nebo vdovci po manželovi nebo manželce, jestliže zemřelý/á pobíral/a starobní nebo invalidní důchod nebo, ke dni smrti splnil/a

---

⁹¹ VYBÍRAL Václav, a kol., *Mzdové účetnictví 2021: praktický průvodce*, Praha: Grada, 2021, s. 40. ISBN 978-80-271-3108-2

⁹² ČELEDOVÁ Libuše, ČEVELA Rostislav, *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*, Praha, Karolinum, 2019, s.29. ISBN 978-80-246-4410-3

⁹³ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání*. Praha: TRITON, 2013. s 232, ISBN 978-80-7387-733-0.

⁹⁴ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení. 7. podstatně přepracované vyd.* Praha: C. H. Beck, 2018, s. 169. ISBN 978-80-7400-692-0.

podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní nebo starobní důchod nebo, zemřel/a následkem pracovního úrazu.⁹⁵

Při splnění výše uvedených podmínek náleží vdovský/vdovecký důchod jeden rok po úmrtí manžela nebo manželky.⁹⁶ Na tento důchod nemá nárok druh, družka, registrovaná/ý partner, partnerka, rozvedená/ý manželka, manžel. Na nárok nemá vliv společné soužití v jedné domácnosti ani délka trvání manželství.

Podmínky pro nárok na vdovský a vdovecký důchod po uplynutí jednoho roku od smrti manžela nebo manželky jsou:

- péče o nezaopatřené dítě,
- péče o dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
- péče o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela (manželky), který s ní (s ním) žije v domácnosti a je závislý na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
- invalidita třetího stupně,
- dosažení alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk stanovený podle § 32 ZDP pro muže stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.⁹⁷

Obnova nároku v případě zániku vdovského nebo vdoveckého důchodu je možná splněním výše uvedených podmínek, a to do **dvou let** od zániku dřívějšího nároku. Před 1. 1. 2012 stačilo splnění stejných podmínek do **pěti let** od zániku dřívějšího nároku. Před 1. 1. 2010 při splnění totožných podmínek – žena dosáhla věku 55 let nebo důchodového věku, pokud je nižší a muž dosáhl věku 58 let nebo důchodového věku, v případě, že byl nižší.⁹⁸ O obnovu nároku na pozůstalostní důchod je třeba požádat, obnova nenastává automaticky splněním podmínek.

---

⁹⁵ KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s 232, ISBN 978-80-7387-733-0.

⁹⁶ VOŘÍŠEK, Vladimír. *Zákon o důchodovém pojištění*. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 151 ISBN 978-80-7179-576-6.

⁹⁷ KOLDINSKÁ, Kristina, *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 126. ISBN 978-80-7400-474-2.

⁹⁸ Pozůstalostní důchody: ČSSZ [online] 2021 (cit. 20. 8. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/pozustalostni-duckody-podrobne>

Výše procentní výměry vdovského nebo vdoveckého důchodu činí 50 % procentní výměry starobního důchodu, který zemřelý pobíral, popřípadě by na něj měl nárok. Nebo invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně, na který měl nebo by měl zemřelý nárok v době smrti.⁹⁹

Nezaopatřeným dítětem je dítě do skončení povinné školní docházky, a poté nejdéle do 26 let, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo se nemůže připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz. Po ukončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené také dítě, které je vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.¹⁰⁰ Některé skupiny dětí např. zdravotně postižené, nemocné, obtížně vzdělavatelné, plní povinnou školní docházku dále v jiných typech škol, popřípadě jsou od školní docházky osvobozeny, přesto jsou brány jako nezaopatřené v případě splnění zákonných podmínek.¹⁰¹

Sirotčí důchod

Je dávka poskytovaná nezaopatřenému dítěti při úmrtí rodiče (osvojitele) či osoby, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu. Nárok na důchod nevzniká po pěstounovi. Oboustranně osiřelé dítě má nárok na důchod po každém z rodičů. Procentní výměra po každém z rodičů náleží sirotkovi v plné výši, ale základní výměra náleží sirotkovi pouze jednou. Nárok na důchod má dítě do 26 let.¹⁰²

Nezaopatřené dítě má nárok na sirotčí důchod po svém rodiči (osvojiteli) nebo po osobě, která dítě převzala do péče, jestliže rodič (osvojitel) nebo tato osoba pobírala starobní důchod nebo, pobírala invalidní důchod (bez ohledu na stupeň invalidity) nebo, ke dni smrti splnila podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo,

---

⁹⁹ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 170. ISBN 978-80-7400-692-0.

¹⁰⁰ KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 204. ISBN 978-80-7400-692-0.

¹⁰¹ VOŘÍŠEK, Vladimír. *Zákon o důchodovém pojištění. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 99. ISBN 978-80-7179-576-6.

¹⁰² KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení. Vybrané kapitoly*. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. s. 233, ISBN 978-80-7387-733-0.

ke dni smrti splnila podmínky nároku na starobní důchod nebo, zemřela následkem pracovního úrazu.¹⁰³

Od 1. 2. 2018 byly **zmírněny podmínky** nároku na sirotčí důchod. Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou, pokud získala osoba alespoň jeden rok pojištění přede dnem úmrtí v případě pojištěnce ve věku nad 28 let, v období posledních deseti roků přede dnem úmrtí. Nebo dva roky pojištění, je-li rozhodným obdobím posledních dvacet let před datem úmrtí osoby starší 38 let. Do potřebné doby pojištění se nezahrnují náhradní doby pojištění. Nezaopatřeným dětem, kterým před 1. 2. 2018 nevznikl nárok na sirotčí důchod pro nesplnění podmínky potřebné doby pojištění, lze přiznat sirotčí důchod od 1. 2. 2018, pokud zemřelá osoba splnila nově stanovenou mírnější podmínku doby pojištění. O sirotčí důchod je třeba požádat na místně příslušné OSSZ.¹⁰⁴

Studenti středních a vysokých škol jsou povinni předkládat aktuální potvrzení školy. Toto potvrzení je nutné dokládat i k vdovskému či vdoveckému důchodu za určitých podmínek po prvním roce od přiznání důchodu.

3.5.6 Podání žádosti o důchod

V případě žádosti o starobní důchod je možné žádat až čtyři měsíce před datem přiznání důchodu. Vhodné je pro osoby, které po přiznání důchodu již nebudou vykonávat výdělečnou činnost a nechtějí zůstat bez prostředků do doby, než je důchod vypočítán a přiznán. ČSSZ má devadesátidenní lhůtu na vydání rozhodnutí. Nejedná se o podmínku, ale eventualitu. O výplatu důchod je možné žádat až pět let zpětně.¹⁰⁵

Ve Spolkové republice Německo je situace v oblasti starobních důchodů odlišná. Pro důchody z vlastního pojištění, tedy starobní důchody, invalidní důchody a důchody z výchovy dětí platí zpravidla tříměsíční lhůta pro podání žádosti, jakmile jsou splněny

---

¹⁰³ VOŘÍŠEK, Vladimír. Zákon o důchodovém pojištění. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 156 ISBN 978-80-7179-576-6.

¹⁰⁴ Národní pojištění: měsíčník Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Praha: 7/2019, s. 7. ISSN 0323-2395.

¹⁰⁵ Starobní důchody: ČSSZ [online] 2021 (cit. 17. 11. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-duchod>

všechny požadavky na důchod. Pokud je žádost podaná později, důchod může začít zpravidla až od měsíce podání žádosti.¹⁰⁶

3.5.7 Valorizace

Důchody jsou zvyšovány plošně všem poživatelům na základě negativního dopadu inflace.¹⁰⁷ Provádí se nepravidelně na základě rozhodnutí vlády, dle podkladů Českého statistického úřadu viz příloha č.5.

---

¹⁰⁶ Jak žádat o důchod: Deutsche Rentenversicherung, [online] 2021 (cit. 19. 11. 2021) Dostupné: https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Rente/Kurz-vor-der-Rente/Wie-beantrage-ich-meine-Rente/Wie-beantrage-ich-meine-Rente_detailseite.html?nn=29365d18-a492-4034-a65d-3940b0273af4

¹⁰⁷ KOLDINSKÁ, Kristina, *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 177. ISBN 978-80-7400-474-2.

4 Analytická část

Dobrovolné důchodové pojištění nabízí řešení situací, kdy osoby neplní podmínky přiznání důchodu. Prostřednictvím dobrovolného důchodového pojištění je možné doplatit chybějící dobu pojištění pro nárok na důchodovou dávku. Žadatel si může zvýšit vyměřovací základ pro výpočet důchodu, a to i v případě, že mu doba pojištění nechybí např. u paušálního přihlášení k OSVČ. Díky tomuto nástroji je možné značně ovlivnit možnost získání důchodu a jeho výši.

4.1 Dobrovolné důchodové pojištění v ČR

K dobrovolnému důchodovému pojištění se mohou přihlásit osoby starší 18 let, a to od 1. 1. 1996, kdy vstoupil v platnost zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.¹⁰⁸

Na základě zjištěných dat České správy sociálního zabezpečení pro celé území České republiky je provedena analýza statistických údajů počtu přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění dle krajů a důvodů účasti na tomto pojištění v rozmezí let 1996–2020.

Sledovanými důvody jsou: účast na dobrovolném důchodovém pojištění tzv. bez udání důvodu pro osoby starší 18 let věku, výdělečné činnosti v cizině po 31. prosinci 1995, vedení v evidenci Úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, pokud jim po dobu této evidence nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v České republice, pobytu v cizině, pokud následovaly do místa vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu zahraniční služby svého manžela nebo registrovaného partnera, výkon funkce poslance Evropského parlamentu zvoleného na území České republiky, činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení a výkon samostatné výdělečné činnosti (OSVČ) ve zdaňovacím období, za které byla jejich daň z příjmů rovna paušální dani,

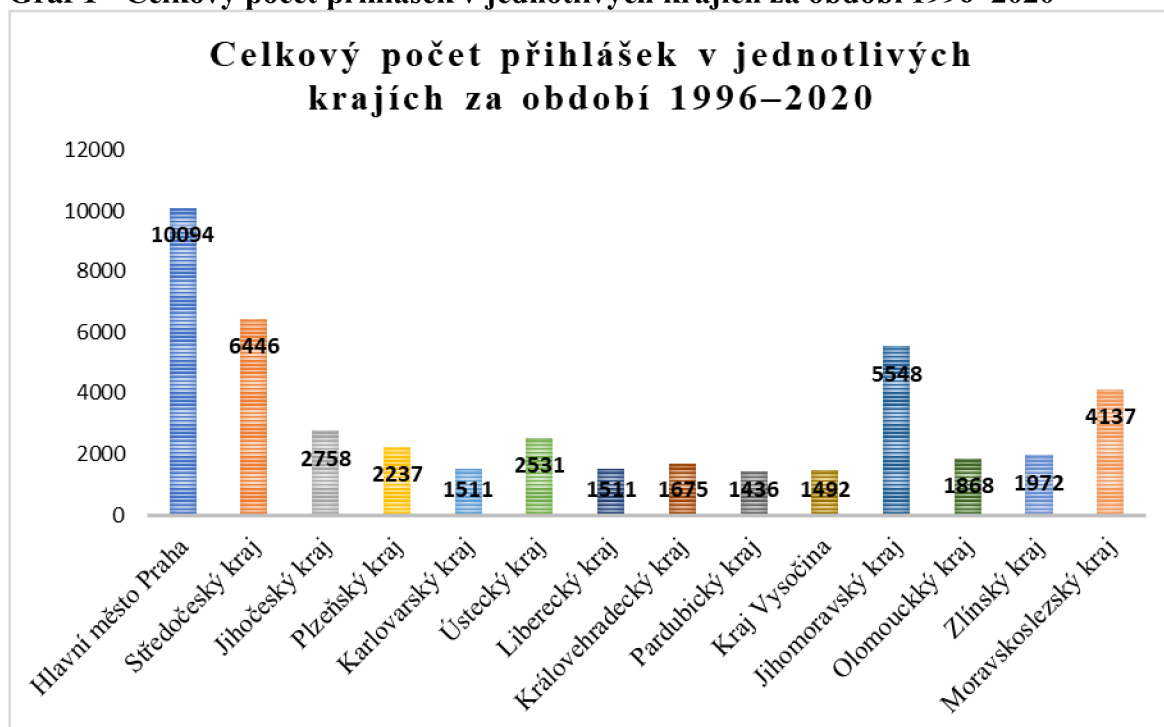
---

¹⁰⁸ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. 9. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2020. 37 s. ISBN 978-80-7557-262-5

uplynula-li marně lhůta pro placení paušálního pojistného na důchodové pojištění za tuto dobu.¹⁰⁹

Na základě statistických údajů bylo nejvíce přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění za sledované období od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2020 podáno v Hlavním městě Praze v počtu 10 083 ks, o 3637 méně bylo podáno v Středočeském kraji, tj. 6446 ks. Následuje Jihomoravský kraj s 5 548 ks, s významným podílem Brna (město a venkov) 3 537. Čtvrtým v pořadí je Moravskoslezský kraj s 4 137 přihláškami. Ostatní kraje mají mnohem nižší počty přihlášek, znázorněno v grafu č. 1.

Graf 1 - Celkový počet přihlášek v jednotlivých krajích za období 1996–2020

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

První čtyři kraje (Hl. m. Praha, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj a Moravskoslezský kraj) s největším podílem podaných přihlášek za sledované období 1996–2020 zpracují 57 % přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění v rámci celé České republiky. Proto je diplomová práce soustředěna právě na tyto čtyři kraje.

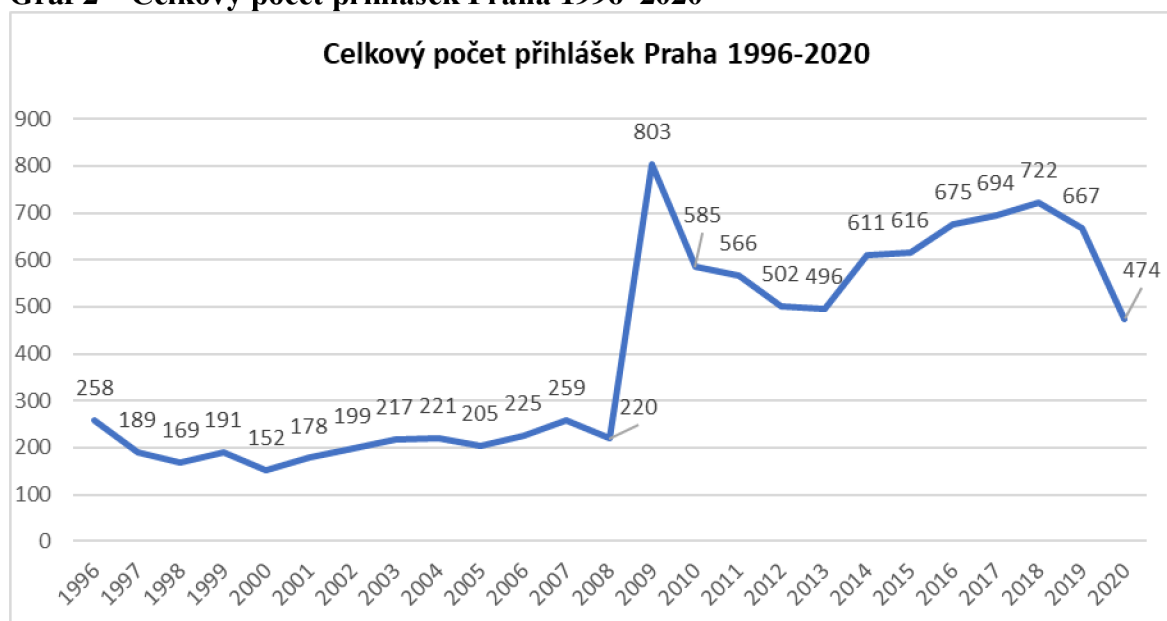
¹⁰⁹ UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění*. Ostrava, Sagit, 2021, s. 160, ISBN 978-80-7488-452-8

4.1.1 Dobrovolné pojištění Hlavní město Praha

V Hlavním městě Praze bylo za sledované období 1996 až 2020 podáno 10 094 přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění. Nejvíce přihlášek bylo podáno bez udání důvodu v počtu 8 936 kusů. Přihlášek na základě práce v zahraničí bylo 488 za celé období, 283 bylo podáno přihlášek v důsledku následování manžela/partnera do zahraničí. Z důvodu evidence u Úřadu práce podalo přihlášku 214 osob, na základě studia 123 osob, 27 osob pracujících pro zahraničního zaměstnavatele, 17 osob se přihlásila na základě dobrovolné služby, 5 europoslanců a 1 umělec (jiné důvody).

Od roku 1996 pozvolně přihlášky v Praze přibývají, v roce 2009 je značný výkyv směrem nahoru z důvodu změny legislativy a zprísnění podmínek pro přiznání důchodů a následuje pozvolný pokles. Mezi lety 2019 a 2020 dochází k dalšímu výraznému poklesu, který je možné přisuzovat zastavení ekonomiky na základě pandemie (částečné uzavření úřadů, obavy lidí o budoucnost).

Graf 2 – Celkový počet přihlášek Praha 1996–2020

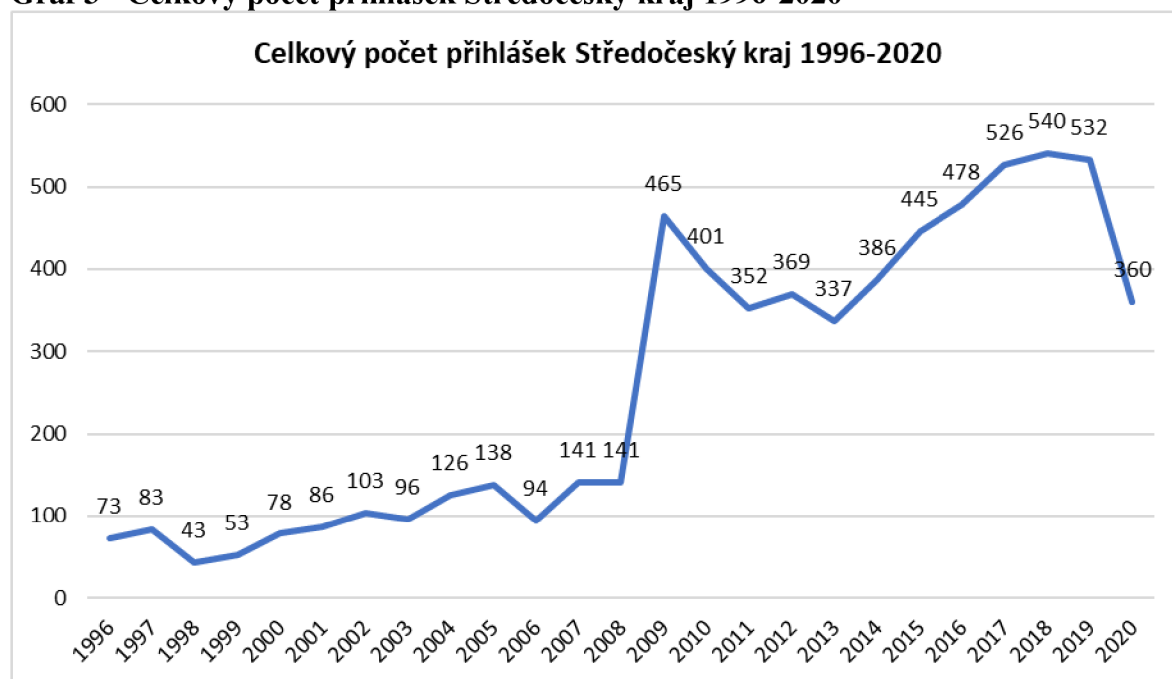
Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

4.1.2 Dobrovolné pojištění Středočeský kraj

Ve Středočeském kraji bylo za sledované období 1996 až 2020 podáno celkem 6 446 přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění. Jedná se o druhé nejvyšší číslo v rámci ČR. Bez udání důvodu bylo podáno 5 711 přihlášek. Na základě práce v cizině bylo podáno 230 přihlášek. 111 přihlášek bylo podáno na základě následování manžela/partnera do zahraničí. Z důvodu evidence u Úřadu práce podalo přihlášku 305 osob, na základě studia 70 osob, 8 osob pracujících pro zahraničního zaměstnavatele, 8 osob se přihlásila na základě dobrovolné služby, 3 europoslanců.

Od roku 1996 do roku 2008 je nárůst přihlášek ve Středočeském kraji pozvolný, v roce 2009 je opět značný výkyv směrem nahoru a následuje pozvolný pokles, od roku 2013 křivka opět stoupá a přesahuje dlouhodobě původní výkyv viz graf č. 7. Rok 2020 zaznamenává strmý pokles.

Graf 3 - Celkový počet přihlášek Středočeský kraj 1996-2020

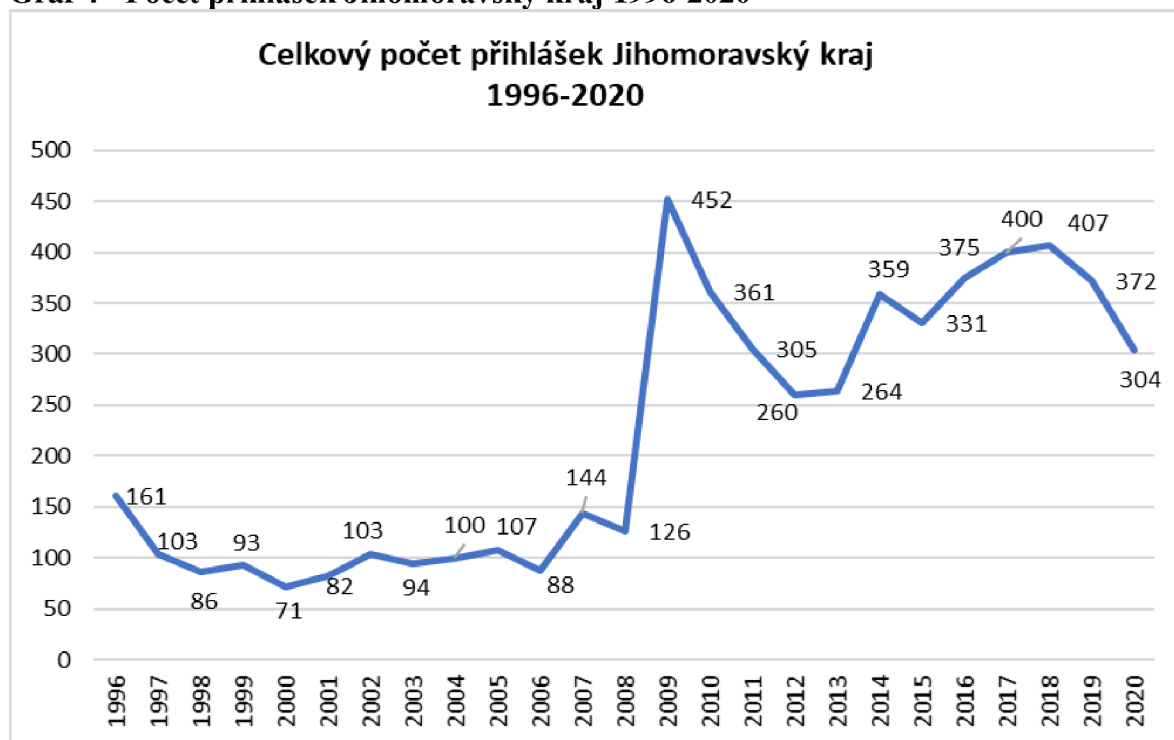
Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

4.1.3 Dobrovolné pojištění Jihomoravský kraj

5548 přihlášek k dobrovolnému pojištění bylo podáno v Jihomoravském kraji za období 1996 až 2020. Zastává třetí místo v rámci ČR. Bez udání důvodu bylo přihlášeno 4 747 osob. Důvod práce v cizině bylo uvedeno u 186 přihlášek. 54 přihlášek bylo podáno na základě následování manžela/partnera do zahraničí. Evidence u Úřadu práce byla důvodem u 474 osob. Na základě studia bylo přihlášeno 72 osob, 2 osob dle práce pro zahraničního zaměstnavatele, 13 osob se přihlásila na základě dobrovolné služby. Z důvodu mandátu Europoslance v Jihomoravském kraji nebyla podána přihláška za dané sledované období.

Od roku 1996 do roku 2008 je nárůst přihlášek ve Jihomoravském kraji pozvolný stejně jako ve dvou předešlých krajích, v roce 2009 je opět značný výkyv směrem nahoru a následuje pozvolný pokles, od roku 2013 křivka opět stoupá a přesahu dlouhodobě původní výkyv. Rok 2020 zaznamenává strmý pokles.

Graf 4 - Počet přihlášek Jihomoravský kraj 1996-2020

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

4.1.4 Dobrovolné pojištění Moravskoslezský kraj

V Moravskoslezském kraji bylo za období 1996 až 2020 podáno 4137 přihlášek k dobrovolnému pojištění. Ze čtyř sledovaných krajů má nejméně podaných přihlášek. Bez udání důvodu bylo přihlášeno 3240 osob. Důvod práce v cizině bylo uvedeno u 101 přihlášek. 30 přihlášek bylo podáno na základě následování manžela/partnera do zahraničí. Evidence u Úřadu práce byla důvodem u 732 osob. Na základě studia bylo přihlášeno 14 osob, 4 osob dle práce pro zahraničního zaměstnavatele, 14 osob se přihlásila na základě dobrovolné služby a2 Europoslanci.

Od roku 1996 do roku 2008 je také nárůst přihlášek v Moravskoslezském kraji, v roce 2009 je značný výkyv směrem nahoru a následuje pozvolný pokles, od roku 2013 křivka opět stoupá a přesahuje dlouhodobě původní výkyv. Moravskoslezský kraj je specifický vyšším výskytem přihlášek z důvodu evidence u krajské pobočky Úřadu práce.

Graf 5 - Celkový počet přihlášek Moravskoslezský kraj 1996–2020

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

4.2 Výpočet závislosti podaných přihlášek k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění vzhledem k zamítnutým žádostem o starobní a invalidní důchod

Důvodů pro podání přihlášky k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění je mnoho. V praxi je velmi častým důvodem snaha klientů o doplacení doby pojištění zpětně. Klienti se přihlašují k dobrovolné účasti na pojištění z důvodu zamítnuté žádosti o starobní či invalidní důchod, a to zejména kvůli neplnění potřebné doby pojištění. Pomocí korelační analýzy kvantitativních znaků ověříme, zda existuje závislost mezi zamítnutými žádostmi o důchody (starobní, invalidní) a přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění. Prostřednictvím vypočteného Pearsonova korelačního koeficientu a prostřednictvím koeficientu determinace ověříme, zda závislost existuje, jak je silná a jak velké je procentuální vyjádření závislosti vysvětlované proměnné na vysvětlující proměnné.

Sledované období je zvoleno v rozmezí let 2013 až 2020 z důvodu získání relevantních dat a výstupů ze strany České správy sociálního zabezpečení. Analýza je prováděna u čtyř krajů s největším podílem přihlášek k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění. Zvolené kraje jsou Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj a Moravskoslezský kraj a celkem za Českou republiku.

Použité výpočtové vzorce:

Regresní koeficient (1) (2)

$$b_{yx} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \quad b_{xy} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}$$

b_{yx} a b_{xy} – dvojice sdružených regresních koeficientů

n – počet hodnot v souboru

x_i – udává průměrnou změnu proměnné

y_i – jednotková změna proměnné

Síla závislosti – Pearsonův korelační koeficient

(3)

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm \sqrt{b_{yx} \cdot b_{xy}}$$

r - hodnota korelačního koeficientu

Základní vlastnost korelačního koeficientu je, že se nachází v rozmezí $-1 \leq r \leq 1$

V případě znaménka

– se jedná o nepřímou závislost

+ se jedná o přímou závislost

Stupně hodnocení těsnosti závislosti:

$0 < |r| \leq 0,3$ slabá závislost,

$0,3 < |r| \leq 0,8$ střední závislost,

$0,8 < |r| \leq 1$ silná závislost.¹¹⁰

(4)

Koeficient determinace $r^2 \cdot 100$ (%)

r^2 - vyjadřuje z kolika procent závisí y na x, tedy vysvětlovaná veličina na vysvětlující

Jevy a procesy se vzájemně podmiňují a jsou na sobě pevně či volně závislé. Jedná se o korelační a regresní analýzu. Korelační analýza zkoumá vztah mezi proměnnými různými mírami závislosti, nejčastěji prostřednictvím korelačního koeficientu. Regresní analýza udává, jaký existuje vztah mezi proměnnými. Pearsonův korelační koeficient měří sílu těsnosti závislosti mezi dvěma veličinami.¹¹¹

4.2.1 Hlavní město Praha

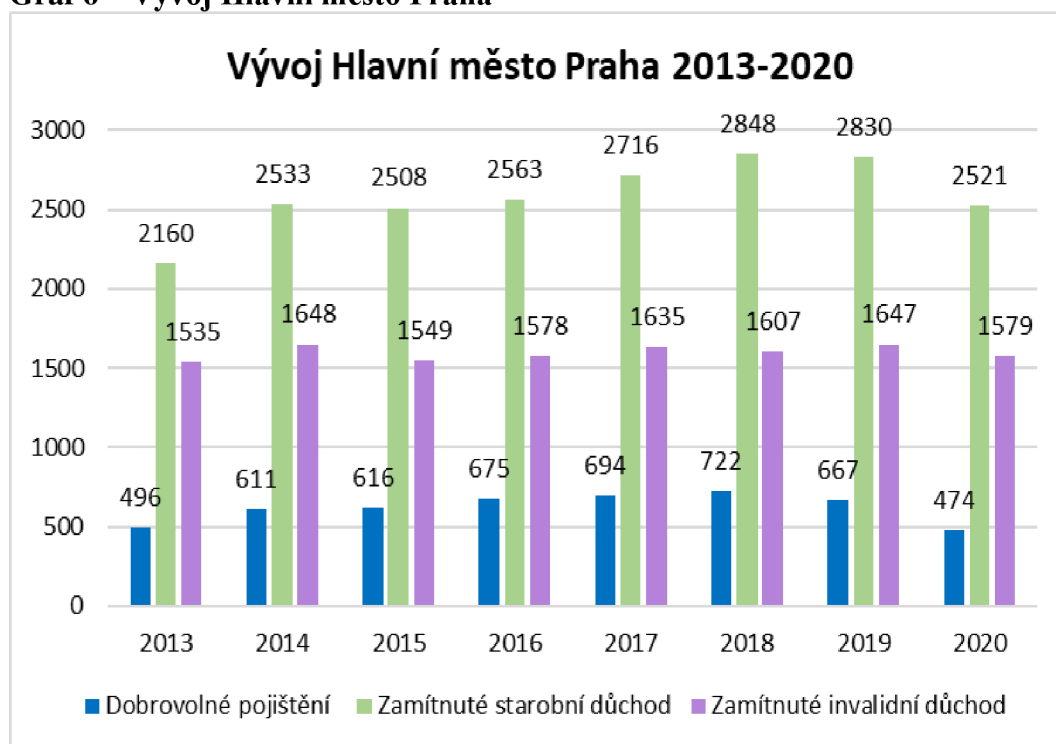
Graf uvádí počty podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, počty zamítnutých žádostí o starobní důchod a počty zamítnutých žádostí o invalidní důchod. Přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění mají do roku 2018 rostoucí charakter a poté je podáváno přihlášek méně.

---

¹¹⁰ SVATOŠOVÁ Libuše, KÁBA Bohumil, *Statistické metody I*, Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2014, s. 117. ISBN 978-80-213-1672-0

¹¹¹ SEDLAČIK Marek, NEUBAUER Jiří, KRÍŽ Oldřich, *Základy statistiky: Aplikace v technických a ekonomických oborech - 2 rozšířené vydání*, Praha: Grada, 2016, s. 233. ISBN 978-80-247-5786-5

Graf 6 – Vývoj Hlavní město Praha

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Pražská data za období 2013–2020 jsou uvedena v tabulce č. 4. Celkový počet podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, dále počet podaných žádostí o starobní a invalidní důchod, zamítnutých žádostí o starobní a invalidní důchod a dopočítání o kolik procent zamítnutých žádostí se jedná.

Zamítnuté žádosti o invalidní důchod stoupají do roku 2019, kdy dosahují počtu 1647 a poté je pokles, ale také je pokles vyřízených žádostí o invalidní důchod. Zamítnuté žádosti o starobní důchod mají vzestupný charakter do roku 2018, kde dosahují počtu 2848 zamítnutí a poté dále klesají. V roce 2020 je značný pokles jak vyřízených, tak zamítnutých žádostí o starobní důchod.

V roce 2020 došlo v absolutním vyjádření k poklesu zamítnutí obou typů důchodů a v tomto směru se jedná o pozitivní výsledek. Ovšem v procentuálním vyjádření v poměru k vyřízeným žádostem se naopak jedná o nejhorší rok za celé sledované období. Z celkového počtu podaných žádostí za rok 2020 bylo zamítnutých žádostí o invalidní důchod 40,4 % a zamítnutých žádostí o starobní důchod 18,97 %.

Tabulka 3 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody

Hlavní město Praha	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dobrovolné pojištění	496	611	616	675	694	722	667	474
Vyřízené žádosti o starobní důchod	16331	17640	18493	16748	16694	15798	15213	13291
Zamítnuté starobní důchod	2160	2533	2508	2563	2716	2848	2830	2521
Zamítnuté žádosti o starobní důchod v %	13,23	14,36	13,56	15,3	16,27	18,03	18,6	18,97
Vyřízené žádosti o invalidní důchod	5300	5353	5264	4907	4816	4423	4304	3908
Zamítnuté invalidní důchod	1535	1648	1549	1578	1635	1607	1647	1579
Zamítnuté žádosti o invalidní důchod v %	28,96	30,79	29,43	32,16	33,95	36,33	38,27	40,4

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Průměr zamítnutých žádosti o invalidní důchod za celé sledované období v Praze je 33,79 %, jedná se o velmi vysoké číslo. Průměr zamítnutých žádosti o starobní důchod za celé sledované období v Praze je 16,04 %, nejedná se o malý počet žádostí a je potřeba mu věnovat pozornost.

Výpočet závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o invalidní důchod

Tabulka 4 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	496	1 535	246 016	2 356 225	761 360
2	2014	611	1 648	373 321	2 715 904	1 006 928
3	2015	616	1 549	379 456	2 399 401	954 184
4	2016	675	1 578	455 625	2 490 084	1 065 150
5	2017	694	1 635	481 636	2 673 225	1 134 690
6	2018	722	1 607	521 284	2 582 449	1 160 254
7	2019	667	1 647	444 889	2 712 609	1 098 549
8	2020	474	1 579	224 676	2 493 241	748 446
Σ		4 955	12 778	3 126 903	20 423 138	7 929 561

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o invalidní důchod z důvodu nedostatečné doby pojištění

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 7929561 - 12778 \cdot 4955}{8 \cdot 20423138 - 12778^2} = 1,1269$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 7929561 - 12778 \cdot 4955}{8 \cdot 3126903 - 4955^2} = 0,2623$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{1,1269 \cdot 0,2623} = 0,5437$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,5437^2 \cdot 100 = 29,56 \%$$

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchod v Praze, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,5437, která vyjadřuje že se jedná o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 29,56 %. Ze 70,44 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Závislost dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o starobní důchod

Tabulka 5 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	496	2 160	246 016	4 665 600	1 071 360
2	2014	611	2 533	373 321	6 416 089	1 547 663
3	2015	616	2 508	379 456	6 290 064	1 544 928
4	2016	675	2 563	455 625	6 568 969	1 730 025
5	2017	694	2 716	481 636	7 376 656	1 884 904
6	2018	722	2 848	521 284	8 111 104	2 056 256
7	2019	667	2 830	444 889	8 008 900	1 887 610
8	2020	474	2 521	224 676	6 355 441	1 194 954
Σ		4 955	20 679	3 126 903	53 792 823	12 917 700

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o starobní důchod

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 12917700 - 20679 \cdot 4955}{8 \cdot 53792823 - 2521^2} = 0,0470$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 12917700 - 20679 \cdot 4955}{8 \cdot 3126903 - 4955^2} = 1,8937$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm \sqrt{1,8937 \cdot 0,3223} = 0,7812$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,7812^2 \cdot 100 = 61,03 \%$$

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota 0,7812, jedná se tedy o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 61,03 %. Z 38,97 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

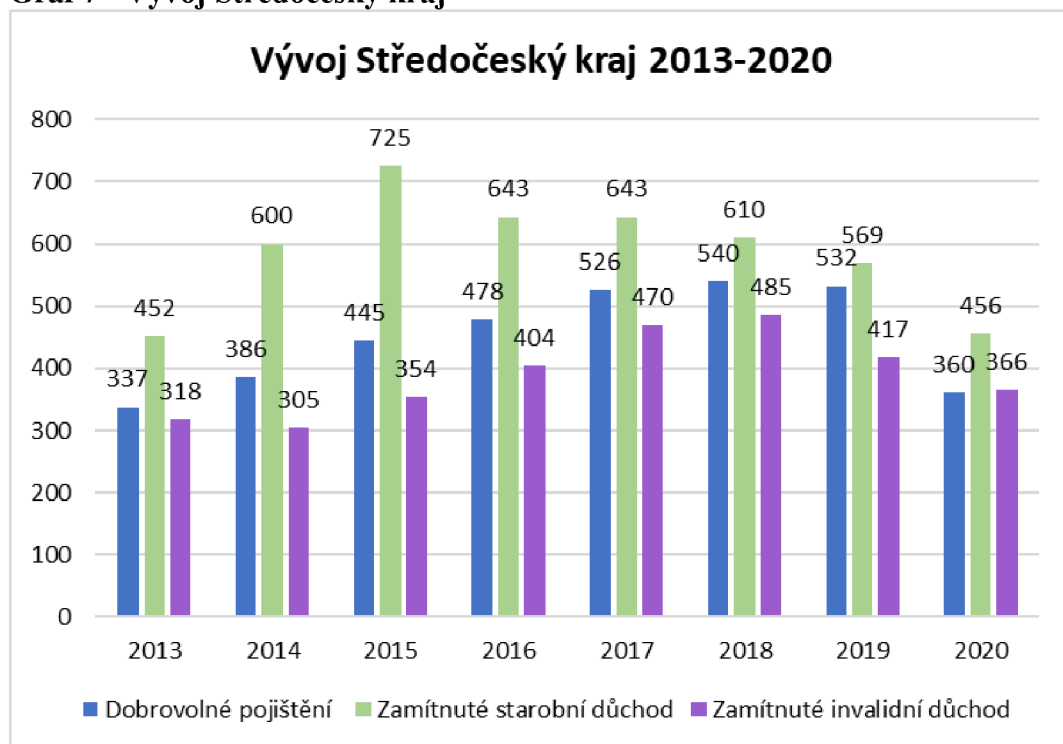
Z porovnání dat ČSSZ pro Hlavní město Prahu vyplývá, že ve sledovaném období sice došlo v roce 2020 k poklesu absolutní hodnoty zamítnutých žádostí o starobní či invalidní důchod, ale v procentuálním vyjádření v poměru k počtu podaných žádostí a zamítnutí těchto žádostí došlo naopak ke značnému nárůstu a zároveň k poklesu podání přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění. Průměr podaných přihlášek za období 2013-2019 byl 640 oproti roku 2020, kdy bylo podáno pouze 474 přihlášek. Rok 2020 byl ale výjimečný z důvodu pandemie a z důvodu omezení agendy důchodového pojištění.

Z výpočtu závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech vyplynulo, že zamítnutí žádosti je v případě starobních důchodů motivačním prvkem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění (61,03 %), zatímco v případě invalidních důchodů volí tuto variantu pouze 29,56 % klientů.

4.2.2 Středočeský kraj

Graf uvádí počty podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, počty zamítnutých žádostí o starobní důchod a počty zamítnutých žádostí o invalidní důchod. Přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění mají ve Středočeském kraji do roku 2018 také rostoucí charakter a poté je podáváno přihlášek méně.

Graf 7 - Vývoj Středočeský kraj

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Za Středočeský kraj v období 2013–2020 jsou data uvedena v tabulce č. 7 - celkový počet podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, dále počet podaných žádostí o starobní důchod, zamítnutých žádostí o starobní důchod a dopočítáno o kolik procent přihlášek se jedná.

Zamítnuté žádosti o invalidní důchod stoupají do roku 2018, kdy dosahují počtu 485 a poté je velký pokles. Nejvíce zamítnutých žádostí o starobní důchod ve Středočeském kraji je v roce 2015, kde dosahují počtu 725 zamítnutí je v následujících dvou letech na stejné hodnotě a poté dále klesá.

V roce 2020 došlo v absolutním vyjádření k poklesu zamítnutí obou typů důchodů. V procentuálním vyjádření v poměru k vyřízeným žádostem se jedná o pokles zamítnutých žádostí o invalidní důchod a průměrný stav v případě zamítnutých žádostí o starobní důchod. Z celkového počtu podaných žádostí za rok 2020 bylo zamítnutých žádostí o invalidní důchod 10,09 % a zamítnutých žádostí o starobní důchod 4,71 %. V roce 2019 bylo zamítnutých žádostí o invalidní důchod 11,85 % a zamítnutých žádostí o starobní důchod 4,97 %.

Tabulka 6 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody

Středočeský kraj	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dobrovolné pojištění	337	386	445	478	526	540	532	360
Vyřízené žádosti o starobní důchod	10185	11989	13796	12469	12246	11348	11438	9683
Zamítnuté starobní důchod	452	600	725	643	643	610	569	456
Poměr zamítnutých žádostí o S v %	4,44	5	5,26	5,16	5,25	5,38	4,97	4,71
Vyřízené žádosti o invalidní důchod	3678	3940	4115	3904	4046	3659	3520	3628
Zamítnuté invalidní důchod	318	305	354	404	470	485	417	366
Poměr zamítnutých žádostí o I v %	8,65	7,74	8,6	10,35	11,62	13,25	11,85	10,09

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Průměr zamítnutých žádosti o invalidní důchod za celé sledované období ve Středočeském kraji je 10,27 %. Průměr zamítnutých žádosti o starobní důchod za celé sledované období ve Středočeském kraji je 5,02 %.

Výpočet závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o invalidní důchod

Tabulka 7 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	337	318	113 569	101 124	107 166
2	2014	386	305	148 996	93 025	117 730
3	2015	445	354	198 025	125 316	157 530
4	2016	478	404	228 484	163 216	193 112
5	2017	526	470	276 676	220 900	247 220
6	2018	540	485	291 600	235 225	261 900
7	2019	532	417	283 024	173 889	221 844
8	2020	360	366	129 600	133 956	131 760
Σ		3 604	3 119	1 669 974	1 246 651	1 438 262

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o invalidní důchod z důvodu nedostatečné doby pojištění

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 1438262 - 3119 \cdot 3604}{8 \cdot 1246651 - 3119^2} = 1,0823$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 1438262 - 3119 \cdot 3604}{8 \cdot 1669974 - 3604^2} = 0,7149$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{1,0823 \cdot 0,7149} = 0,8796$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,8796^2 \cdot 100 = 77,37 \%$$

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchody v Středočeském kraji, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,8796, která vyjadřuje že se jedná o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 77,37 %. Pouze z 22,63 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Závislost dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o starobní důchod

Tabulka 8 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	337	452	113 569	204 304	152 324
2	2014	386	600	148 996	360 000	231 600
3	2015	445	725	198 025	525 625	322 625
4	2016	478	643	228 484	413 449	307 354
5	2017	526	643	276 676	413 449	338 218
6	2018	540	610	291 600	372 100	329 400
7	2019	532	569	283 024	323 761	302 708
8	2020	360	456	129 600	207 936	164 160
Σ		3 604	4 698	1 669 974	2 820 624	2 148 389

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o starobní důchod

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 2148389 - 4698 \cdot 3604}{8 \cdot 2820624 - 4698^2} = 0,5175$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 2148389 - 4698 \cdot 3604}{8 \cdot 1669974 - 3604^2} = 0,6888$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{0,5175 \cdot 0,6888} = 0,5970$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,5970^2 \cdot 100 = 35,64 \%$$

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,5970, ze které vyplývá, že se jedná o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 35,64 %. Z 64,36 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Z porovnání dat ČSSZ pro Středočeský kraj vyplývá, že ve sledovaném období sice došlo v roce 2020 k poklesu absolutní hodnoty zamítnutých žádostí o starobní či invalidní důchod. V procentuálním vyjádření v poměru k vyřízeným žádostem se jedná o pokles zamítnutých žádostí o invalidní důchod a průměrný stav v případě zamítnutých žádostí o starobní důchod. Z celkového počtu podaných žádostí za rok 2020 bylo zamítnutých žádostí o invalidní důchod 10,09 % a zamítnutých žádostí o starobní důchod 4,71 %. V roce 2019 bylo zamítnutých žádostí o invalidní důchod 11,85 % a zamítnutých žádostí o starobní důchod 4,97 %.

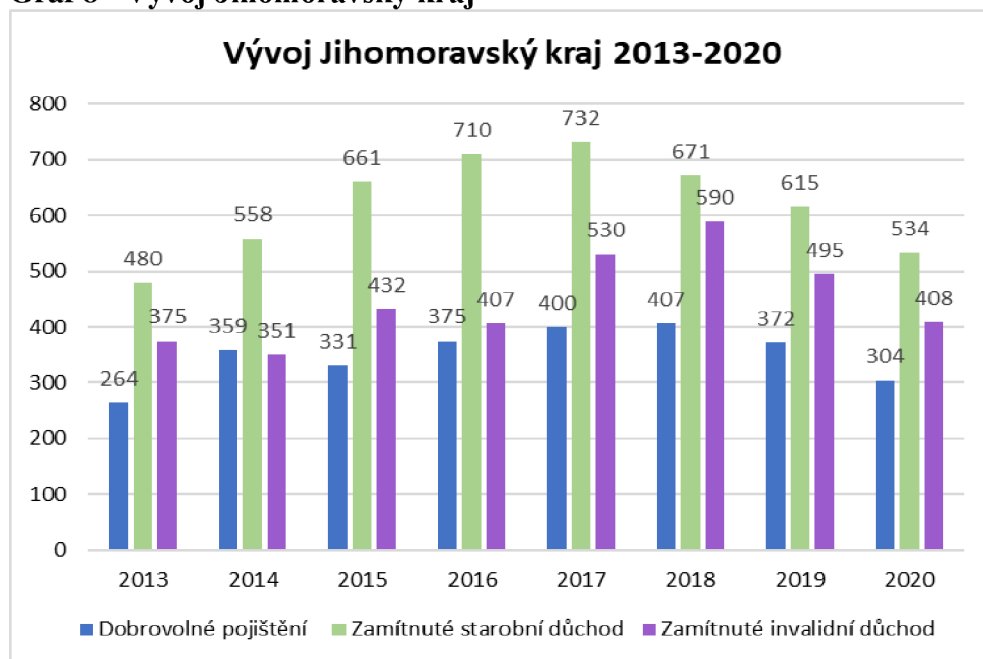
Průměr podaných přihlášek za období 2013-2019 byl 463 oproti roku 2020, kdy bylo podáno pouze 360 přihlášek.

Z výpočtu závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech vyplynulo, že zamítnutí žádosti je v případě starobních důchodů motivačním prvkem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 35,64 %, zatímco v případě invalidních důchodů volí tuto variantu 87,96 %, tedy velké množství klientů.

4.2.3 Jihomoravský kraj

Graf uvádí počty podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, počty zamítnutých žádostí o starobní důchod a počty zamítnutých žádostí o invalidní důchod. Přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění mají do roku 2018 rostoucí charakter a poté je podáváno přihlášek méně.

Graf 8 - Vývoj Jihomoravský kraj

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Jihomoravská data za období 2013–2020 jsou uvedena v tabulce č. 4. Celkový počet podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, dále počet podaných žádostí o starobní a invalidní důchod, zamítnutých žádostí o starobní a invalidní důchod a dopočítáno o kolik procent zamítnutých žádostí se jedná.

Zamítnuté žádosti o invalidní důchod stoupají do roku 2018, kdy dosahují počtu 590 a poté klesají. Zamítnuté žádosti o starobní důchod mají vzestupný charakter do roku 2017, kde dosahují počtu 732 zamítnutí a nadále mají klesající tendenci.

V roce 2020 došlo v absolutním vyjádření k poklesu zamítnutí obou typů důchodů a v tomto směru se jedná o pozitivní výsledek. V procentuálním vyjádření v poměru k vyřízeným žádostem se jedná o průměrný rok za celé sledované období. Z celkového

počtu podaných žádostí za rok 2020 bylo zamítnutých žádostí o invalidní důchod 9,88 % a zamítnutých žádostí o starobní důchod 5,79 %.

Tabulka 9 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody

Jihomoravský kraj	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dobrovolné pojištění	264	359	331	375	400	407	372	304
Vyřízené žádosti o starobní důchod	9395	10850	12482	11495	11414	10794	10652	9228
Zamítnuté starobní důchod	480	558	661	710	732	671	615	534
Poměr zamítnutých žádostí o S v %	5,11	5,14	5,3	6,18	6,41	6,22	5,77	5,79
Vyřízené žádosti o invalidní důchod	4038	4415	4689	4582	4861	4823	4402	4130
Zamítnuté invalidní důchod	375	351	432	407	530	590	495	408
Poměr zamítnutých žádostí o I v %	9,29	7,95	9,21	8,88	10,9	12,23	11,24	9,88

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Průměr zamítnutých žádostí o invalidní důchod za celé sledované období v Jihomoravském kraji je 9,95 %. Průměr zamítnutých žádostí o starobní důchod za celé sledované období je 5,74 %, nejedná se o malý počet žádostí.

Výpočet závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o invalidní důchod

Tabulka 10 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	264	375	69 696	140 625	99 000
2	2014	359	351	128 881	123 201	126 009
3	2015	331	432	109 561	186 624	142 992
4	2016	375	407	140 625	165 649	152 625
5	2017	400	530	160 000	280 900	212 000
6	2018	407	590	165 649	348 100	240 130
7	2019	372	495	138 384	245 025	184 140
8	2020	304	408	92 416	166 464	124 032
Σ		2 812	3 588	1 005 212	1 656 588	1 280 928

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o invalidní důchod z důvodu nedostatečné doby pojištění

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 1280928 - 3588 \cdot 2812}{8 \cdot 1656588 - 3588^2} = 0,4168$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 1280928 - 3588 \cdot 2812}{8 \cdot 1005212 - 2812^2} = 1,1758$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{0,4168 \cdot 1,1758} = 0,7001$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,7001^2 \cdot 100 = 49,01 \%$$

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchod v Jihomoravském kraji, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,7001, jedná se o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 49,01 %. Z 50,99 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Závislost dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o starobní důchod

Tabulka 11 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	264	480	69 696	230 400	126 720
2	2014	359	558	128 881	311 364	200 322
3	2015	331	661	109 561	436 921	218 791
4	2016	375	710	140 625	504 100	266 250
5	2017	400	732	160 000	535 824	292 800
6	2018	407	671	165 649	450 241	273 097
7	2019	372	615	138 384	378 225	228 780
8	2020	304	534	92 416	285 156	162 336
Σ		2 812	4 961	1 005 212	3 132 231	1 769 096

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o starobní důchod

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 1769096 - 4961 \cdot 2812}{8 \cdot 3132231 - 4961^2} = 0,4536$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 1769096 - 4961 \cdot 2812}{8 \cdot 1005212 - 2812^2} = 1,5068$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{0,4536 \cdot 1,5068} = 0,8267$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,8267^2 \cdot 100 = 68,34 \%$$

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,8267, jedná se o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 68,34 %. Z 31,66 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

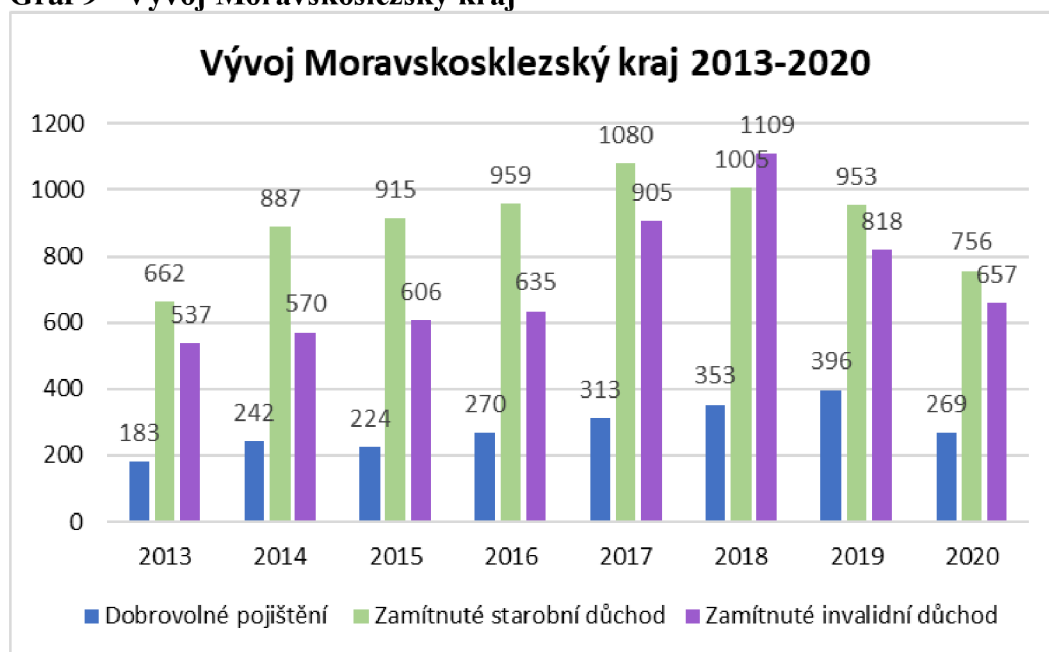
Z porovnání dat ČSSZ pro Jihomoravský kraj vyplývá, že ve sledovaném období sice došlo v roce 2020 k poklesu absolutní hodnoty zamítnutých žádostí o starobní či invalidní důchod, ale v procentuálním vyjádření v poměru k počtu vyřízených žádostí a zamítnutí těchto žádostí se jedná o průměrné hodnoty. Zároveň dochází k poklesu podání přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění. Průměr podaných přihlášek za období 2013-2019 byl 358 oproti roku 2020, kdy bylo podáno pouze 304 přihlášek.

Z výpočtu závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech vyplynulo, že zamítnutí žádosti je v případě starobních důchodů motivačním prvkem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění 68,34 %, v případě invalidních důchodů volí tuto variantu 49,01 % klientů.

4.2.4 Moravskoslezský kraj

Graf uvádí počty podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, počty zamítnutých žádostí o starobní důchod a počty zamítnutých žádostí o invalidní důchod. Přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění mají do roku 2019 rostoucí charakter a následně je podáváno přihlášek méně.

Graf 9 - Vývoj Moravskoslezský kraj

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Moravskoslezská data za období 2013–2020 jsou uvedena v tabulce č. 13. Celkový počet podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, dále počet podaných žádostí o starobní a invalidní důchod, zamítnutých žádostí o starobní a invalidní důchod a dopočítáno o kolik procent zamítnutých žádostí se jedná.

Zamítnuté žádosti o invalidní důchod stoupají do roku 2018, kdy dosahují počtu 1109 a poté klesají. Zamítnuté žádosti o starobní důchod mají vzestupný charakter do roku 2017, kde dosahují počtu 1080 zamítnutí a poté mají klesající tendenci.

V roce 2020 došlo v absolutním vyjádření k poklesu zamítnutí obou typů důchodů. Ovšem v procentuálním vyjádření v poměru k vyřízeným žádostem se naopak jedná o nejhorší rok za celé sledované období. Z celkového počtu podaných žádostí za rok 2020 bylo zamítnutých žádostí o invalidní důchod 15,56 % a zamítnutých žádostí o starobní důchod 7,32 %.

Tabulka 12 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody

Moravskoslezský kraj	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dobrovolné pojištění	183	242	224	270	313	353	396	269
Vyřízené žádosti o starobní důchod	10418	11788	13296	12372	12879	11469	11611	10327
Zamítnuté starobní důchod	662	887	915	959	1080	1005	953	756
Poměr zamítnutých žádostí o S v %	6,35	7,52	6,88	7,75	8,39	8,76	8,21	7,32
Vyřízené žádosti o invalidní důchod	4103	4439	4503	4526	5024	4873	4593	4222
Zamítnuté invalidní důchod	537	570	606	635	905	1109	818	657
Poměr zamítnutých žádostí o I v %	13,09	12,84	13,46	14,03	18,01	22,76	17,81	15,56

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Průměr zamítnutých žádostí o invalidní důchod za celé sledované období v Moravskoslezském kraji je 15,95 %. Průměr zamítnutých žádostí o starobní důchod za celé sledované období v Moravskoslezském kraji je 7,65 %. Zamítnutých žádostí o starobní důchod je zřetelně méně než o důchod invalidní.

Výpočet závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o invalidní důchod

Tabulka 13 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	183	537	33 489	288 369	98 271
2	2014	242	570	58 564	324 900	137 940
3	2015	224	606	50 176	367 236	135 744
4	2016	270	635	72 900	403 225	171 450
5	2017	313	905	97 969	819 025	283 265
6	2018	353	1 109	124 609	1 229 881	391 477
7	2019	396	818	156 816	669 124	323 928
8	2020	269	657	72 361	431 649	176 733
Σ		2 250	5 837	666 884	4 533 409	1 718 808

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o invalidní důchod z důvodu nedostatečné doby pojištění

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 1718808 - 5837 \cdot 2250}{8 \cdot 4533409 - 5837^2} = 0,2810$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 1718808 - 5837 \cdot 2250}{8 \cdot 666884 - 2250^2} = 2,2644$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{0,2810 \cdot 2,2644} = 0,7977$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,7977^2 \cdot 100 = 63,63 \%$$

Na základě porovnání závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchod v Moravskoslezském kraji, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,7977 a jedná se tedy o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 63,63 %. Z 36,37 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Závislost dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o starobní důchod

Tabulka 14 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	183	662	33 489	438 244	121 146
2	2014	242	887	58 564	786 769	214 654
3	2015	224	915	50 176	837 225	204 960
4	2016	270	959	72 900	919 681	258 930
5	2017	313	1 080	97 969	1 166 400	338 040
6	2018	353	1 005	124 609	1 010 025	354 765
7	2019	396	953	156 816	908 209	377 388
8	2020	269	756	72 361	521 536	203 364
Σ		2 250	7 217	666 884	6 588 089	2 073 247

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o starobní důchod

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 2073247 - 7217 \cdot 2250}{8 \cdot 6588089 - 7217^2} = 0,5612$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 2073247 - 7217 \cdot 2250}{8 \cdot 666884 - 2250^2} = 1,2757$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{0,5612 \cdot 1,2757} = 0,8461$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,8461^2 \cdot 100 = 71,59 \%$$

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,8461, proto se jedná o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 71,59 %. Z 28,41 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

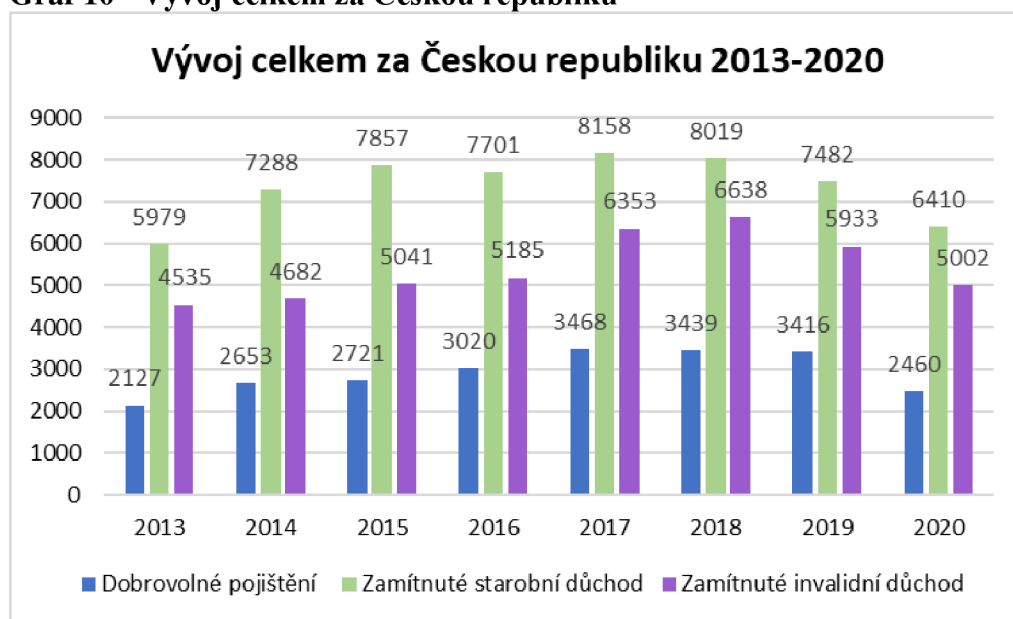
Z porovnání dat ČSSZ pro Moravskoslezský kraj vyplývá, že ve sledovaném období sice došlo v roce 2020 k poklesu absolutní hodnoty zamítnutých žádostí o starobní či invalidní důchod, v procentuálním vyjádření v poměru k počtu podaných žádostí a zamítnutí těchto žádostí došlo také k mírnému poklesu a zároveň k poklesu podání přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění. Průměr podaných přihlášek za období 2013-2019 byl 283 oproti roku 2020, kdy bylo podáno pouze 269 přihlášek. V roce 2020 bylo podáno pouze o 14 přihlášek méně, než je dlouhodobý průměr.

Z výpočtu závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech vyplynulo, že zamítnutí žádosti je v případě starobních důchodů silným motivačním prvkem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění 71,59 %, v případě invalidních důchodů volí tuto variantu pouze 63,63 % klientů.

4.2.5 Celkem za Českou republiku

Graf uvádí počty podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, počty zamítnutých žádostí o starobní důchod a počty zamítnutých žádostí o invalidní důchod. Přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění mají do roku 2018 rostoucí charakter a poté je podáváno přihlášek méně.

Graf 10 - Vývoj celkem za Českou republiku

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Za celou Českou republiku v období 2013–2020 jsou data uvedena v tabulce č. 16 - celkový počet podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění, dále počet podaných žádostí o starobní důchod, zamítnutých žádostí o starobní důchod a dopočítáno o kolik procent přihlášek se jedná.

Zamítnuté žádosti o invalidní důchod za celou Českou republiku stoupají do roku 2018, kdy dosahují počtu 6638 a poté mají poklesající tendenci. Zamítnuté žádosti o starobní důchod mají vzestupný charakter do roku 2017, kde dosahují počtu 8158 zamítnutí a následně klesají.

V roce 2020 došlo v absolutním vyjádření k poklesu zamítnutí obou typů důchodů, jedná se o pozitivní výsledek. V procentuálním vyjádření v poměru k vyřízeným žádostem se za celou Českou republiku jedná o zlepšení oproti předcházejícím letům. Z celkového počtu podaných žádostí za rok 2020 bylo zamítnutých žádostí o invalidní důchod 14,68 % a zamítnutých žádostí o starobní důchod 7,3 %.

Tabulka 15 - Dobrovolné pojištění a starobní a invalidní důchody

Česká republika celkem	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dobrovolné pojištění	2127	2653	2721	3020	3468	3439	3416	2460
Vyřízené žádosti o starobní důchod	91456	105775	118214	107821	108057	100063	101079	87821
Zamítnuté starobní důchod	5979	7288	7857	7701	8158	8019	7482	6410
Poměr zamítnutých žádostí o S v %	6,54	6,89	6,65	7,14	7,55	8,01	7,4	7,3
Vyřízené žádosti o invalidní důchod	26210	38007	39235	37551	40229	37839	35763	34067
Zamítnuté invalidní důchod	4535	4682	5041	5185	6353	6638	5933	5002
Poměr zamítnutých žádostí o I v %	17,3	12,32	12,85	13,81	15,79	17,54	16,59	14,68

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Průměr zamítnutých žádosti o invalidní důchod za celé sledované období v rámci celé České republiky je 15,11 %. Průměr zamítnutých žádosti o starobní důchod za celé sledované období v celé České republice je 7,19 %, nejedná se o malý počet žádostí a je potřeba mu věnovat pozornost.

Výpočet závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o invalidní důchod

Tabulka 16 - Výpočet závislosti DOPOJ na invalidním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	2 127	4 535	4 524 129	20 566 225	9 645 945
2	2014	2 653	4 682	7 038 409	21 921 124	12 421 346
3	2015	2 721	5 041	7 403 841	25 411 681	13 716 561
4	2016	3 020	5 185	9 120 400	26 884 225	15 658 700
5	2017	3 468	6 353	12 027 024	40 360 609	22 032 204
6	2018	3 439	6 638	11 826 721	44 063 044	22 828 082
7	2019	3 416	5 933	11 669 056	35 200 489	20 267 128
8	2020	2 460	5 002	6 051 600	25 020 004	12 304 920
Σ		23 304	43 369	69 661 180	239 427 401	128 874 886

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o invalidní důchod z důvodu nedostatečné doby pojištění

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 128874886 - 43369 \cdot 23304}{8 \cdot 239427401 - 43369^2} = 0,5884$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 128874886 - 43369 \cdot 23304}{8 \cdot 69661180 - 23304^2} = 1,4302$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{0,5884 \cdot 1,4302} = 0,9173$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,9173^2 \cdot 100 = 84,14 \%$$

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchod v celé České republice, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,9173, jedná se o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 84,14 %. Z 15,86 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Závislost dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o starobní důchod

Tabulka 17 - Výpočet závislosti DOPOJ na starobním důchodu

pořadí	rok	y*	x**	y ²	x ²	x.y
1	2013	2 127	5 979	4 524 129	35 748 441	12 717 333
2	2014	2 653	7 288	7 038 409	53 114 944	19 335 064
3	2015	2 721	7 857	7 403 841	61 732 449	21 378 897
4	2016	3 020	7 701	9 120 400	59 305 401	23 257 020
5	2017	3 468	8 158	12 027 024	66 552 964	28 291 944
6	2018	3 439	8 019	11 826 721	64 304 361	27 577 341
7	2019	3 416	7 482	11 669 056	55 980 324	25 558 512
8	2020	2 460	6 410	6 051 600	41 088 100	15 768 600
Σ		23 304	58 894	69 661 180	437 826 984	173 884 711

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

* Počet přihlášek k dobrovolnému pojištění

** Počet zamítnutých žádostí o starobní důchod

$$b_{yx} = \frac{8 \cdot 173884711 - 58894 \cdot 23304}{8 \cdot 437826984 - 58894^2} = 0,5456$$

$$b_{xy} = \frac{8 \cdot 173884711 - 58894 \cdot 23304}{8 \cdot 69661180 - 23304^2} = 1,3095$$

$$r_{xy} = r_{yx} = \pm\sqrt{0,5456 \cdot 1,3095} = 0,8453$$

$$r^2 \cdot 100 = 0,8453^2 \cdot 100 = 71,45 \%$$

Na základě porovnání závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,8453, jedná se o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 71,45 %. Z 28,55 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Z porovnání dat ČSSZ pro celou Českou republiku vyplývá, že ve sledovaném období došlo v roce 2020 k poklesu absolutní hodnoty zamítnutých žádostí o starobní či invalidní důchod. V procentuálním vyjádření v poměru k počtu vyřízených žádostí a zamítnutí těchto žádostí došlo k mírnému poklesu. Také došlo k poklesu podání přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění.

Průměr podaných přihlášek za období 2013-2019 byl 2978 oproti roku 2020, kdy bylo podáno 2460 přihlášek.

Z výpočtu závislosti dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech vyplynulo, že zamítnutí žádosti je v případě starobních důchodů silným motivačním prvkem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění 71,45 % a v případě invalidních důchodů volí tuto variantu 84,14 % klientů. Pro osoby, kterým byly žádosti zamítnuty je doplacení dobrovolného pojištění skvělým nástrojem pro možnost získání výplaty důchodu.

4.3 Uplatnění dobrovolného důchodového pojištění

Dobrovolné důchodové pojištění je jednou z možností zajištění doby pojištění pro splnění podmínky při žádosti o starobní či invalidní důchod. Často se řeší dobrovolné důchodové pojištění zpětně, a to především při zamítnutí žádosti o důchodovou dávku. Podle toho, o jaký důchod je žádáno, závisí i možnosti pro doplacení doby pojištění.

4.3.1 Příklady uplatnění DOPOJ u invalidního důchodu

Při řešení doby pojištění u invalidního důchodu je stav jiný. Podle situace, věku klienta a doby pojištění, kterou do dne vzniku invalidity již získal, se volí jedna ze tří variant doplacení dobrovolného důchodového pojištění pro vznik nároku na výplatu důchodu. Jedná se o variantu:

Žadatelé nad 28 let a nad 38 let

- 5 z 10 let bez posunu rozhodného období (dobu pojištění je potřeba získat před datem vzniku invalidity),
- 5 z 10 let s posunem rozhodného období (rozhodné období se posouvá ke dni doplacení pojištění a tím se také posouvá počáteční doba pojištění, započítává se tedy i doba získaná po datu vzniku invalidity),
- 10 z 20 let je další možnost pro klienty nad 38 let – posun rozhodného období u této varianty není možný.¹¹²

Ve všech případech je potřeba spočítat chybějící dobu pojištění a pak nalézt vhodné umístění dobrovolného pojištění, nelze doplatit libovolnou dobu pojištění. Pro zpětné doplacení jsou vhodné doby vedení v evidenci Úřadu práce, některé doby studia viz teoretická část této práce. Doba je zjišťována zpětně ode dne doplacení dobrovolného důchodového pojištění.

---

¹¹² KOLDINSKÁ, Kristina, *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 107. ISBN 978-80-7400-474-2.

Příklad č. 1 Výpočet chybějící doby v případě invalidity I. stupně u muže

Klient ročník 1978, který je vedený v evidenci Úřadu práce podal žádost o invalidní důchod. Posudkem lékařské posudkové služby byl uznán invalidním v první stupni invalidity ode dne 15. 4. 2020. Pro neplnění podmínek pro výplatu důchodu byla Českou správou sociálního zabezpečení jeho žádost zamítnuta.

Důležitými aspekty jsou věk klienta, evidence ÚP a doba pojištění. Pro výpočet je potřeba předem stanovit datum doplacení, v tomto příkladu 18. 11. 2021.

Doba pojištění v evidenci

Pojištění	15.02.2000 – 31.12.2003	1415 dnů
Pojištění	01.09.2010 – 31.03.2012	577 dnů
Úřad práce	01.01.2014 – 31.07.2014	211 dnů
Pojištění	06.04.2016 – 30.11.2017	603 dnů
OSVČ	01.01.2018 – 30.06.2018	180 dnů
Úřad práce	10.07.2018 – 14.02.2020	584 dnů

Tabulka 18 - Výpočet chybějící doby pojištění muž 1970

Rozhodné období	zaevidovaná doba	počet dnů	5 z 10 bez posunu	5 z 10 s posunem	10 z 20
			15.2.2010 - 14.2.2020	18.11.2011 - 17.11.2021	15.2.2000 - 14.2.2020
Pojištění	15.2.2000 - 31.12.2003	1415			1415
Pojištění	1.9.2010 - 31.3.2012	577	577	134	577
Úřad práce	1.1.2014 - 31.7.2014	211	211	211	211
Pojištění	6.4.2016 - 30.11.2017	603	603	603	603
OSVČ	1.1.2018 - 30.6.2018	180	180	180	180
Úřad práce	10.7.2018 - 14.2.2020	584	154	154	154
Celkem			1725	1282	3140
Potřebná doba pojištění			1825	1825	3650
Rozdíl - potřebná doba			-100	-543	-510
Úřad práce	10.7.2018 - 11.12.2018		154		
Umístění DOPOJ	1.1.2019 - 30.4.2019		119		
k dobru pro klienta			19		

Zdroj: zpracování vlastní

Klient uhradí:

$4 \times 2\,482 = 9\,928$ Kč cena v roce doplacení tedy 2021

$4 \times 2\,289 = 9\,156$ Kč částka pro rok 2019

Klient zaplatí o 772 Kč tedy o 8,43 % více, než by uhradil, pokud by se přihlásil a uhradil dobrovolné důchodové pojištění v daném roce, tedy v roce 2019. Nejedná se o celý kalendářní rok, pouze o čtyři měsíce a dva roky zpětně, částka tedy není devalorizována a započítává se celá uhrazená částka, tedy 9 928 Kč.

Ze tří výše uvedených možností je pro klienta nejvýhodnější varianta 5 z 10 bez posunu rozhodného období stanoveném ke dni doplacení tedy 18. 11. 2021, tedy od 15. 2. 2010 do 14. 2. 2020, kdy je třeba doplatit pouze **100** dnů pojištění. Je třeba posoudit kam dobu pojištění umístit. Protože byl klient v evidenci Úřadu práce od 10. 7. 2018 do 11. 12. 2018, jedná se tak o dostatečně dlouhé období pro možnost umístění platby. 211 dnů z roku 2014 a 154 dnů z roku 2018 dává dohromady 365 dnů Úřadu práce započitatelných ze zákona. Můžeme umístit dobu pojištění od 1. 1. 2019, protože je povinnost hradit dobrovolné pojištění za celé kalendářní měsíc, nebude pojištěno jen 100 dnů, které klient potřebuje, ale můžeme za stejný finanční obnos pojistit dnů **119** a to na období od 1. 1. 2019 do 30. 4. 2019.

Je potřeba mít na paměti, že doplacením vzniká nárok na výplatu invalidního důchodu pro invaliditu prvního stupně, ale doba pobírání tohoto důchodu není sociálně pojištěna. Stát v případě invalidity prvního a druhého stupně očekává, že bude klient pracovat a bude tedy sociálně pojištěn. Pokud se tak nestane, je třeba nastalou situaci řešit evidencí Úřadu práce nebo placením dobrovolného důchodového pojištění dál. Výhodnější, než doplácet pojištění zpětně je ho hradit v aktuálním období, protože částka na dané kalendářní období se odvíjí od průměrné mzdy a ty doposud rostly.

Příklad č. 2 Výpočet chybějící doby v případě invalidity III. stupně u ženy

Žádost o invalidní důchod podala žena ročník 1975, která není v evidenci Úřadu práce. Žádost byla zamítnuta, pro neplnění podmínek pro výplatu důchodu. Posudkem lékařské posudkové služby byla uznána invalidním v třetím stupni invalidity ode dne 11. 10. 2021.

Podstatnými hledisky jsou: věk klienta, evidence ÚP bez výplaty a doba pojištění. Pro výpočet je potřeba předem stanovit datum doplacení, v tomto příkladu 18. 11. 2021.

Doba pojištění v evidenci

Pojištění	01.11.2001 – 31.01.2003	456 dnů
Pojištění	15.04.2005 – 30.11.2006	594 dnů
OSVČ	01.01.2007 – 20.11.2008	689 dnů
Pojištění	03.11.2011 – 30.09.2014	1062 dnů
Úřad práce	01.03.2015 – 20.07.2018	1603 dnů
Pojištěna	21.07.2019 – 18.11.2019	120 dnů

Tabulka 19 - Výpočet chybějící doby pojištění žena 1975

Rozhodné období	zaevidovaná doba	počet dnů	5 z 10 bez posunu	10 z 20
			11.10.2011 - 10.10.2021	11.10.2001 - 10.10.2021
Pojištění	1.11.2001 - 31.1.2003	456		456
Pojištění	15.4.2005 - 30.11.2006	594		594
OSVČ	1.1.2007 - 20.11.2008	689		689
Pojištění	3.11.2011 - 30.9.2014	1062	1062	1062
Úřad práce	1.3.2015 - 20.7.2018	1237	365	365
Pojištění	21.7.2019 - 18.11.2019	120	120	120
celkem			1547	3286
Potřebná doba pojištění			1825	3650
Rozdíl - potřebná doba			278	364
Úřad práce umístění	1.3.2015 - 29.2.2016		365	
Umístění DOPOJ	1.8.2017 - 30.6.2018		305	
K dobru pro klienta			28	

Zdroj: zpracování vlastní

Klient uhradí:

11 x 2 482 = **24 820 Kč** cena v roce doplacení tedy 2021

5 x 1 977 = 9 885 Kč částka pro rok 2017

6 x 2 099 = 12 594 Kč částka pro rok 2018

$$9885 + 12\,594 = 22\,479 \text{ Kč}$$

Klientka uhradí částku vyšší o 2 341 Kč, než by uhradila při přihlášení v daném kalendářní roce.

V případě ženy ročník 1975 volíme ze dvou variant pro možné doplacení dobrovolného důchodového pojištění, protože není v době žádosti o důchod již v evidenci Úřadu práce, varianta s posunem období nelze využít.

Ze dvou výše uvedených možností je pro klientku výhodnější varianta 5 z 10 bez posunu rozhodného období, s doplacením stanoveném ke dni doplacení tedy 18. 11. 2021, tedy od 11. 10. 2011 do 10. 10. 2021, kdy je třeba doplatit **305** dnů pojištění. Je třeba posoudit kam dobu pojištění umístit. Klientka byla v evidenci Úřadu práce od 1. 3. 2015 do 20. 7. 2018, jedná se tak o dostatečně dlouhé období pro možnost umístění platby. Od 1. 3. 2015 do 29. 2. 2016 dává dohromady 365 dnů Úřadu práce započítatelných ze zákona. Můžeme umístit dobu pojištění od 1. 3. 2016, protože je povinnost hradit dobrovolné pojištění za celé kalendářní měsíc, nebude pojištěno jen 305 dnů, které klient potřebuje, ale můžeme za stejný finanční obnos pojistit dnů **333**. Zvoleno je období od 1. 8. 2017 do 30. 6. 2018.

Doplacením doby pojištění vzniká nárok na výplatu invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, klientka je současně sociálně pojištěna pro nárok na starobní důchod.

4.3.2 Příklady uplatnění DOPOJ u starobního důchodu

V případě žádosti o starobní důchod je účast na dobrovolném důchodovém pojištění možná nejdéle do dne, který bezprostředně předchází dni vzniku nároku na starobní důchod. Na základě pravidel, kterými se řídí možnost doplacení doby pojištění, je v některých případech velmi těžké najít možné období např. pokud klientovi chybí doba pojištění a nebyl v evidenci úřadu práce, je možné doplatit zpětně pouze rok.

Příklad č. 3 výpočet chybějící doby v případě starobního důchodu

Klient narozený 27. 8. 1957, který je vedený v evidenci Úřadu práce podal žádost o starobní důchod k datu nároku, tedy k 27. 4. 2021. Potřebná doba pojištění je 35 let. Pro neplnění podmínek pro nárok na výplatu důchodu byla Českou správou sociálního zabezpečení jeho žádost zamítnuta. Doba pojištění pro potřeby důchodu

se počítá, od ukončené povinné školní docházky, tedy od 15 či 16 let do posledního roku předcházející roku odchodu do důchodu, v tomto případě se jedná o rok 2020. Tento klient neplní potřebnou dobu pojištění, ale má dostatek doby v případě evidence u krajské pobočky Úřadu práce. Toto je pro klienta důležité, doba v evidenci Úřadu práce lze zpětně doplatit kdykoli.

Doba pojištění v evidenci

Doba pojištění odpracovaná klientem		10 675 dnů
ÚP s podporou	01.03.2006 – 10.07.2006	131 dnů
Úřad práce	01.01.2012 – 31.12.2013	730 dnů
Úřad práce	01.04.2014 – 15.08.2014	136 dnů
Úřad práce	01.01.2015 – 02.11.2017	1 035 dnů
IT	03.11.2017 – 18.12.2018	410 dnů
Úřad práce	01.01.2019 – 31.12.2020	730 dnů

Tabulka 20 - Výpočet chybějící doby pojištění muž 1957

Rozhodné období	zaevidovaná doby	počet dnů 100 %	počet dnů 100 % - před krácením	počet dnů 80 % po krácení
Získaná doba pojištění		10675		
ÚP s podporou	1.3.2006 - 10.7.2006		131	105
Úřad práce	1.4.2014 - 15.8.2014		136	109
Úřad práce	1.1.2015 - 31.12.2015		365	292
Úřad práce	1.1.2016 - 31.12.2016		365	292
Úřad práce	1.1.2017 - 2.11.2017		305	244
Invalidní důchod III. stupně	3.11.2017 - 18.12.2018		410	328
celkem		10675		1370
Potřebná doba pojištění				12775
Rozdíl - potřebná doba				-730
Úřad práce	1.1.2012 - 31.12.2012			365
Úřad práce	1.1.2013 - 31.12.2013			365
Úřad práce	1.1.2019 - 31.12.2019			365
Úřad práce	1.1.2020 - 31.12.2020			365
Umístění DOPOJ	1.1.2019 - 31.12.2020			730

Zdroj: zpracování vlastní

V modelovém příkladu se nachází čtyři možné období pro možnost doplacení dobrovolného důchodového pojištění. Doba pojištění lze umístit do roku 2012, 2013, 2019 a 2020. Klient potřebuje získat potřebnou dobu 730 dnů, tedy dva roky. Výhodnější pro klienta je doplacení doby pojištění co nejdříve k datu přiznání, tedy roky 2019 a 2020, protože částka nebude devalorizována a započítá se celý vyměřovací základ.

Měsíční úhrada 2 724 Kč odpovídá vyměřovacímu základu 9 728 Kč

$24 \times 2\,724 = 65\,376$ Kč – vyměřovací základ za 24 měsíců 233 472 Kč.

V případě stejné výše doplatku, ale umístění doby do let 2012 a 2013, by klient uhradil částku 65 376 Kč, ale ta by byla následně devalorizována, tedy ponížena. Je tedy výhodnější umístit doplatek dobrovolného důchodového pojištění do roku 2019 a 2020.

Pro klienta, který je dlouhodobě v evidenci Úřadu práce bez výplaty podpory v nezaměstnanosti, je částka doplatku 65 376 Kč vysoká, ale vyměřovací základ je pro výpočet důchodu naopak nízký. Částka není devalorizována což je výhodou a klient může využít možnost doplacení chybějící doby dvou let z důvodu vedení v evidenci Úřadu práce. V případě podání přihlášky bez udání důvodu, by mohl doplatit pouze rok zpětně, nikoli dva. V případě nedoplacení doby pojištění by nárok na řádný starobní důchod nevznikl.

V modelovém příkladu je uveden muž s datem nároku v roce 2021. Pokud by platila legislativa před začátkem roku 2019, započítávala by se klientovi doba evidence u Úřadu práce i pobírání invalidního důchodu v třetím stupni 100 %. Získal by tedy dobu pojištění 12 387 dnů a chybělo by mu k doplacení pouze 388 dnů nikoli 730 dle současné legislativy. Mohl by tedy doplatit pouze 13 měsíců oproti 24 měsícům. Je evidentní, že nejen prodloužení potřebné doby pojištění, ale i snižování započítávané doby ze 100 % na 80 % u náhradních dob pojištění má na občany negativní dopad.

5 Výsledky a diskuse

Porovnáním statistických dat o počtech dobrovolně důchodově pojištěných osob v rámci ČR v letech 1996-2020 dle poskytnutých údajů ČSSZ bylo provedeno porovnání počtu podaných přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění a bylo zjištěno, že v jednotlivých letech od zavedení institutu dobrovolného důchodového pojištění zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, počet takto pojištěných osob má stoupající tendenci do roku 2019. V roce 2020 došlo k poklesu tohoto stavu, je možné předpokládat, že důvodem tohoto poklesu je celosvětová pandemie a ekonomická krize.

5.1 Vyhodnocení DOPOJ v případě invalidních důchodů

Hlavní město Praha

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchod v Praze, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,5437, která vyjadřuje že se jedná o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 29,56 %. Ze 70,44 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Středočeský kraj

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchody v Středočeském kraji, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,8796, která vyjadřuje, že se jedná o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 77,37 %. Pouze z 22,63 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Jihomoravský kraj

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchod v Jihomoravském kraji, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,7001, jedná se o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 49,01 %. Z 50,99 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Moravskoslezský kraj

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchod v Moravskoslezském kraji, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,7977 a jedná se tedy o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 63,63 %. Z 36,37 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Celkem za Českou republiku

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o invalidní důchod v celé České republice, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,9173, jedná se o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 84,14 %. Z 15,86 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

5.2 Vyhodnocení DOPOJ v případě starobních důchodů

Hlavní město Praha

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,7812, jedná se tedy o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 61,03 %. Z 38,97 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Středočeský kraj

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,5970, ze které vyplývá, že se jedná o středně silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 35,64 %. Z 64,36 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Jihomoravský kraj

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,8267, jedná se o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 68,34 %. Z 31,66 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Moravskoslezský kraj

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,8461, proto se jedná o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 71,59 %. Z 28,41 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Celkem za Českou republiku

Na základě posouzení závislosti mezi podanými přihláškami k dobrovolné účasti na pojištění a zamítnutými žádostmi o starobní důchod, byla zjištěna hodnota Pearsonova korelačního koeficientu 0,8461, proto se jedná o silnou přímou závislost. Zamítnutí žádosti je důvodem pro podání přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění z 71,59 %. Z 28,41 % je pro podání přihlášek jiný důvod.

Vyhodnocení závislosti DOPOJ na zamítnutých žádostech o důchod

Ve všech krajích České republiky je podáno nejvíce přihlášek k účasti na dobrovolném pojištění bez udání důvodu. Což znamená, že se občan přihlásí k dobrovolnému důchodovému pojištění (pokud plní podmínku jednoho roku pojištění) a zvolí si, jakou výši pojištění bude platit. Pro rok 2021 je minimální částka 2 724 Kč, ale může si stanovit částku vyšší, což bude mít vliv na výši vyměřovacího základu pro důchodovou dávku. Ze strany státu není žádným způsobem evidováno, kde a z jaké činnosti prostředky pro zaplacení pochází, např. zda nepracuje pro zahraničního zaměstnavatele, či je v evidenci Úřadu práce atd. Přihláška bez udání důvodu se ničím nedokládá, pouze se tento důvod zvolí na přihlášce. V tomto případě je zde limit doby na max. 15 let a je možné se přihlásit až jeden rok zpětně. Občanům se v tomto ohledu

nabízí volnost, přihlásí se k dobrovolnému důchodovému pojištění a nemusí nic dalšího řešit, nejsou svázáni dalšími podmínkami.

Tabulka 21 - Výsledky posouzení závislosti DOPOJ na zamítnutých žádostech

	Invalidní důchody		Starobní důchody	
	korelační koeficient (r)	koeficient determinace (%)	korelační koeficient (r)	koeficient determinace (%)
Hlavní město Praha	0,5437	29,56	0,7812	61,03
Středočeský kraj	0,8796	77,37	0,5970	35,64
Jihomoravský kraj	0,7001	49,01	0,8267	68,34
Moravskoslezský kraj	0,7977	63,63	0,8461	71,59
Celkem Česká republika	0,9173	84,14	0,8453	71,45

Zdroj: zpracování vlastní

Ze zjištěných výpočtů je patrné, že u všech sledovaných oblastí je výpočet korelačního koeficientu v kladných hodnotách, což znamená, že se jedná o přímou závislost. Středně silná závislost v rozmezí $0,3 \leq 0,8$ u invalidního důchodu je zřejmá v Hlavním městě Praha a Jihomoravském kraje. Nad hodnotou 0,8 se nachází Středočeský kraj a Moravskoslezský kraj. Celkem za celou Českou republiku se jedná o silnou závislost podaných přihlášek k dobrovolnému pojištění na zamítnutých žádostech o invalidní důchod. V případě starobních důchodů se korelační koeficient v rozmezí $0,3 \leq 0,8$ nachází u Hlavního města Prahy a Středočeského kraje, což znamená střední závislost. Silná závislost v hodnotě nad 0,8 je krajích Jihomoravský a Moravskoslezský a celkově za Českou republiku.

Z procentuálního vyjádření koeficientu determinace vyplývá, že ze sledovaných krajů je na základě zamítnutí žádosti o invalidní důchod je nejčastěji podána přihláška k DOPOJ ve Středočeském kraji, a to až v 77,37 % případů. V případě starobních důchodů je nejčastěji podána přihláška k DOPOJ v Moravskoslezském kraji v 71,59 %.

5.3 Vyhodnocení modelových příkladů

U třech modelových příkladů byla provedena komparace výpočtů a zjištěna optimální varianta umístění dobrovolného důchodového pojištění.

5.3.1 Vyhodnocení příkladu č. 1

Klient ročník 1978, posudkem lékařské posudkové služby byl uznán invalidním v první stupni invalidity, žádost byla z důvodu nesplnění podmínky potřebné doby pojištění zamítnuta.

Provedením výpočtů bylo zjištěno, že nevýhodnější je varianta 5 z 10 bez posunu rozhodného období, protože za využití této varianty muži chybí pouze 100 dnů pojištění, což je z hlediska doplacení dobrovolného důchodového pojištění nejpříznivější. Tato varianta může být využita za předpokladu, že celé pojišťované období bude před vznikem data invalidity, tj. před 15. 4. 2020. Při využití možnosti doplacení dobrovolného důchodového pojištění v období od 1. 1. 2019 až 30. 4. 2019, tj. v rozsahu 119 dnů se získá potřebná doba pojištění pro vznik nároku na invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně s datem přiznání důchodu dnem doplacení pojištění, tj. 18. 11. 2021.

5.3.2 Vyhodnocení příkladu č. 2

Klientka ročník 1975, posudkem lékařské posudkové služby byla uznána invalidní ve třetím stupni invalidity, žádost byla z důvodu nesplnění podmínky potřebné doby pojištění zamítnuta.

Provedením výpočtů bylo zjištěno, že nevýhodnější je varianta 5 z 10, protože za využití této varianty ženě chybí pouze 278 dnů pojištění, což je z hlediska doplacení dobrovolného důchodového pojištění nejpříznivější. Tato varianta může být využita za předpokladu, že celé pojišťované období bude před vznikem data invalidity, tj. před 11. 10. 2021. Při využití možnosti doplacení dobrovolného důchodového pojištění v období od 1. 8. 2017 až 30. 6. 2018, tj. v rozsahu 305 dnů se získá potřebná doba pojištění pro vznik nároku na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně s datem přiznání důchodu dnem doplacení pojištění, tj. 18. 11. 2021.

5.3.3 Vyhodnocení příkladu č. 3

V modelovém příkladu je uveden muž, ročník narození 1957 a s datem nároku na starobní důchod v roce 2021. Na základě provedených výpočtů bylo zjištěno, že muži chybí 730 dnů potřebné doby pojištění. Dobu dobrovolného důchodového pojištění lze dle zjištěných údajů umístit do čtyř let, buď do roku 2012, 2013, 2019 nebo 2020.

Pokud by platila legislativa platná před začátkem roku 2019 započítávala by se klientovi doba evidence u Úřadu práce i pobírání invalidního důchodu v třetím stupni 100 %. Získal by tedy dobu pojištění 12 387 dnů a chybělo by mu k doplacení pouze 388 dnů, nikoli 730, dle současné legislativy. Mohl by tedy doplatit pouze 13 měsíců oproti 24 měsícům. Je evidentní, že nejen prodlužování potřebné doby pojištění, ale i snižování započítávané doby ze 100 % na 80 % u náhradních dob pojištění má na občany negativní dopad.

Z vypočítaných údajů vyplývá, že je pro klienta optimální doplatit dobu důchodového pojištění co nejdříve k datu přiznání tedy roky 2019 a 2020, protože se započítá celý vyměřovací základ a částka nebude devalorizována.

6 Závěr

Na základě demografického vývoje v České republice se v následujících letech dá očekávat růst podílu populace v důchodovém věku. Dlouho očekávaná důchodová reforma nepochybně povede k dalším parametrickým změnám v důchodové legislativě. Demografické stárnutí populace představuje z ekonomického hlediska významnou zátěž na mandatorní výdaje státu na výplatu důchodové politiky.

Teoretická část diplomové práce prezentuje vývoj důchodového pojištění v českých zemích ve vazbě na vývoj důchodové legislativy. Praktická část diplomové práce pomocí analytické a neparametrické metody (prostřednictvím korelačního koeficientu a koeficientu determinace) zjišťuje vývoj v počtu přihlášek k dobrovolnému důchodovému pojištění za období 1996–2020 a následně zjišťuje závislost dobrovolného důchodového pojištění na zamítnutých žádostech o invalidní a starobní důchody ve 4 vybraných oblastech České republiky. Další kapitola v praktické části diplomové práce pomocí analytické a komparativní metody ukazuje na několika typových příkladech rozsah možností optimalizace výpočtu prostřednictvím zapojení dobrovolného důchodového pojištění do konečného výpočtu nároku na přiznání dávek důchodového pojištění.

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že využití dávek důchodového pojištění využívajících nástroj dobrovolného důchodového pojištění, je v praxi využíván zejména v Hlavním městě Praha a v krajích Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském. V průběhu roku 2009 došlo k nárůstu pojištěných osob, což souviselo s parametrickými změnami v legislativě platnými od 1. 1. 2010, a také se snížením sazby pojistného a vyměřovacího základu a jeho využití má do roku 2019 stoupající charakter. V roce 2020 došlo k poklesu přihlášek z důvodu celosvětové pandemické krize.

Ze zjištěných výpočtů korelačního koeficientu je patrné, že u všech sledovaných oblastí je tento výpočet v kladných hodnotách, což znamená, že se jedná o přímou závislost. Středně silná závislost v rozmezí $0,3 \leq 0,8$ u invalidního důchodu je zřejmá v Hlavním městě Praha a Jihomoravském kraje. Nad hodnotou 0,8 se nachází Středočeský kraj a Moravskoslezský kraj. Celkem za celou Českou republiku se jedná o silnou závislost podaných přihlášek k dobrovolnému pojištění na zamítnutých žádostech o invalidní

důchod. V případě starobních důchodů se korelační koeficient v rozmezí $0,3 \leq 0,8$ nachází u Hlavního města Prahy a Středočeského kraje, což znamená střední závislost. Silná závislost v hodnotě nad 0,8 je krajích Jihomoravský a Moravskoslezský a celkově za Českou republiku.

Z procentuálního vyjádření koeficientu determinace vyplývá, že ze sledovaných krajů kvůli zamítnutí žádosti o invalidní důchod je nejčastěji podána přihláška k DOPOJ ve Středočeském kraji, a to až v 77,37 % případů. V případě starobních důchodů je nejčastěji podána přihláška k DOPOJ v Moravskoslezském kraji v 71,59 %.

Jednotlivé závěry výpočtů modelových příkladů ukazují na skutečnost, že v případech využití dobrovolného důchodového pojištění, lze docílit u žadatelů splnění podmínky pro přiznání dávky důchodového pojištění. Důležitým aspektem pro optimální využití tohoto nástroje je nezbytná praktická zkušenost pracovníků, kteří výpočet dávky realizují.

Vzhledem k tomu, že dochází k častým parametrickým změnám v legislativě, např. zvýšení počtu odpracovaných let na z 25 na 35 let, nezapočítání doby studia, snížení započítání náhradní doby pojištění ze 100 % na 80 %, je pro mnoho žadatelů obtížné podmínku odpracovaných let splnit a tuto skutečnost zjistí až na základě informativního listu důchodového pojištění, který obdrží z ČSSZ přibližně 2 roky před splněním podmínky věku pro řádný starobní důchod. Z tohoto hlediska se jeví možnost využití dobrovolného důchodového pojištění jako efektivní nástroj řešení daného problému. Pro občany by bylo přínosné, aby v průběhu svého produktivního života, např. v 15letých intervalech, dostávali z ČSSZ informativní listy důchodového pojištění, ze kterých by jasně vyplynula jejich evidovaná doba a srozumitelně vysvětlené podmínky, za kterých mají za legislativy platné v daném období nárok na důchodovou dávku. Podobný typ informace umožní občanům včas řešit případné nesrovnalosti.

7 Seznam použitých zdrojů

ČELEDVÁ Libuše, ČEVELA Rostislav, *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*, Praha: Karolinum, 2019, ISBN 978-80-246-4410-3

ČEVELA Rostislav, KALVACH Zdeněk, ČELEDVÁ Libuše, *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*, Praha: Grada, 2012, ISBN 978-80-247-3901-4

GREGOROVÁ, Zdeňka, *Důchodové systémy*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. ISBN 80-210-2003-2.

GREGOROVÁ, Zdeňka, GALVAS, Milan, *Sociální zabezpečení*, 2. aktualizované a doplněné vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000, ISBN 978-80-2103-686-4.

HALÍŘOVÁ, Gabriela. 2018. *Praktikum z práva sociálního zabezpečení*. 5. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2018. Praha: Leges, 2018. 978-80-7502-297-4.

KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení*. Vybrané kapitoly. 2. aktualizované vydání. Praha: TRITON, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0.

KOLDINSKÁ, Kristina, TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: C.H. Beck. 2018. ISBN 978-80-7400-692-0.

KOLDINSKÁ, Kristina *Sociální právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck. 2013. ISBN 978-80-7400-474-2.

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 978-80-7478-921-2.

MAAYTOVÁ Alena, PAVEL Jan, OCHRANA František, a kolektiv. *Veřejné finance: v teorii a praxi*, Praha: Grada, 2015, ISBN 978-80-247-5561-8

ONDRUŠOVÁ Jiřina, KRAHULCOVÁ Beáta a kolektiv, *Gerontologie pro sociální práci*, Praha: Karolinum, 2020, ISBN 978-80-4383-0

POHLMANN, Isabell. *Meine Rente: Richtig planen, mehr rausholen. Stiftung Warentest*. 2., aktualisierte Edition. 2021. ISBN: 978-3-7471-0380-7

POTŮČEK, Martin. *České důchody*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2019. ISBN 978-80-2464-236-9

SEDLAČIK Marek, NEUBAUER Jiří, KŘÍŽ Oldřich, *Základy statistiky: Aplikace v technických a ekonomických oborech - 2 rozšířené vydání*, Praha: Grada, 2016, ISBN 978-80-247-5786-5

SVATOŠOVÁ Libuše, KÁBA Bohumil, *Statistické metody I*, Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2014. ISBN 978-80-213-1672-0

TOMEŠ, Igor. *Sociální správa*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-560-1.

TOMEŠ, Igor a kol. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*, 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál 2009. ISBN 978-80-7367-483-0.

VOŘÍŠEK, Vladimír. *Zákon o důchodovém pojištění. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-576-6.

VYBÍRAL Václav, a kol., *Mzdové účetnictví 2021: praktický průvodce*, Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3108-2

WINKEL, Rolf. *Der kleine Rentenratgeber Alles, was Sie zur Rente wissen müssen*, 6., a. Auflage. Akademische Arbeitsgem, 2018. ISBN 978-3-86817-894-4

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady 2020*. 9. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2020. 978-80-7554-262-5

Internetové zdroje

Čestné prohlášení o době péče o dítě do čtyř let věku: ČSSZ [online] 2021 (cit. 9. 8. 2021)
Dostupné: <https://portal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/cppod>

Dobrovolná účast na pojištění: ČSSZ [online] 2021 (cit. 18. 8. 2021) Dostupné:
<https://www.cssz.cz/web/cz/dobrovolna-ucast-na-pojisteni>

Doplňující informace: ČSSZ [online] 2021 (cit. 15. 9. 2021) Dostupné:
https://portal.cssz.cz/documents/20122/35811/DOPOJ_doplnujici_informace.pdf/dcf7d47-7200-b377-3cc8-2b5203533deb?t=1641212899219

Důchodové pojištění OSVČ: ČSSZ, [online] 2021 (cit. 18. 10. 2021) Dostupné:
<https://www.cssz.cz/web/cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>

Historie: DEUTSCHE RENTENVERSICHERUNG [online] 2021 (cit. 8. 9. 2021)
Dostupné: https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Ueber-uns-und-Presse/Historie/historie_node.html

Hospodaření systému důchodového pojištění: MPSV, [online] 2021 (cit. 18. 8. 2021)
Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/hospodareni-systemu-duchodoveho-pojisten>

Invalidní důchod: ČSSZ, [online] 2021 (cit. 19. 8. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/invalidni-duchod>

Jak bude ČSSZ vyplácet jednorázový příspěvek: ČSSZ [online] 2020 (cit. 10. 11. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/jak-bude-cssz-vyplacet-jednorazovy-prispevek-5000-kc-duchodcum>

Jak žádat o důchod: Deutsche Rentenversicherung, [online] 2021 (cit. 19. 11. 2021) Dostupné: https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Rente/Kurz-vor-der-Rente/Wie-beantrage-ich-meine-Rente/Wie-beantrage-ich-meineRente_detailseite.html?nn=29365d18-a492-4034-a65d-3940b0273af4

OSVČ: ČSSZ v paušálním režimu [online] 2021 (cit. 20. 10. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>

Paušální daň: FINANČNÍ SPRÁVA [online] 2021 (cit. 23. 10. 2021) Dostupné: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>

Paušální daň: MFCR [online] 2021 (cit. 22. 10. 2021) Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/dane/danova-a-celni-legislativa/2020/pausalni-dan-pro-zivnostniky-40162>

Paušální daň: MPSV ČR [online] 2021 (cit. 23. 10. 2021) Dostupné: <https://www.mpsv.cz/web/cz/socialni-pojisteni>

Pozůstalostní důchody: ČSSZ [online] 2021 (cit. 20. 8. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/pozustalostni-duchody-podrobne>

Přehled důchodových systémů v zemích OECD Česká republika, [online] 2020, s. 80 (cit. 3. 10. 2021) Dostupné: <https://www.oecd.org/publications/oecd-reviews-of-pension-systems-czech-republic-e6387738-en.htm>

Starobní důchody: ČSSZ [online] 2021 (cit. 19. 10. 2021) Dostupné: <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-duchod-podrobne>

Ostatní

25 let České správy sociálního zabezpečení, Praha, ČSSZ, 2015. ISBN 978-80-87039-43-4

Národní pojištění: měsíčník Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Praha: 7/2019, ISSN 0323-2395.

Statistická data o počtu podaných přihlášek k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění, Česká správa sociálního zabezpečení, poskytnutá ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, Praha, 20. 10. 2021

Statistická data o počtu zamítnutých žádosti o invalidní a starobní důchod, Česká správa sociálního zabezpečení, poskytnutá ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, Praha, 25. 1. 2022

Statistická ročenka z oblasti důchodového pojištění 2020, ČSSZ, Praha, 2021. ISBN 978-80-87039-60-1

UZ Sociální pojištění. *Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.* Ostrava, 2021 Sagit. ISBN 978-80-7488-452-8

8 Přílohy

Příloha 1 Důchodový věk u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1971	94
Příloha 2 Přehled minimální výše vyměřovacího základu, sazby pojistného a minimální výše pojistného 1996–2021	95
Příloha 3 Formulář přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění	96
Příloha 4 Formulář odhlášky z dobrovolného důchodového pojištění	99
Příloha 5 Vývoj valorizace 2009-2022	100

Příloha 1 Důchodový věk u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1971

rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

Zdroj: ČSSZ, zpracování vlastní

Příloha 2 Přehled minimální výše vyměřovacího základu, sazby pojistného a minimální výše pojistného 1996–2021

období (1. 1. – 31. 12.)	zákon, nařízení vlády/ vyhláška	minimální výše vyměřovacího základu		sazba pojistného	minimální výše pojistného	
		měsíční	roční		měsíční	roční
1996	155/1995 Sb.	5 000 Kč	60 000 Kč	26 %	1 300 Kč	15 600 Kč
1997	255/1996 Sb.	5 600 Kč	67 200 Kč	26 %	1 456 Kč	17 472 Kč
1998	254/1997 Sb.	5 900 Kč	70 800 Kč	26 %	1 534 Kč	18 408 Kč
1999	234/1998 Sb.	6 100 Kč	73 200 Kč	26 %	1 586 Kč	19 032 Kč
2000	228/1999 Sb.	6 300 Kč	75 600 Kč	26 %	1 638 Kč	19 656 Kč
2001	375/2000 Sb.	6 600 Kč	79 200 Kč	26 %	1 716 Kč	20 592 Kč
2002	346/2001 Sb.	7 100 Kč	85 200 Kč	26 %	1 846 Kč	22 152 Kč
2003	439/2002 Sb.	7 400 Kč	88 800 Kč	26 %	1 924 Kč	23 088 Kč
2004	338/2003 Sb.	7 500 Kč	90 000 Kč	28 %	2 100 Kč	25 200 Kč
2005	521/2004 Sb.	8 400 Kč	100 800 Kč	28 %	2 352 Kč	28 224 Kč
2006	414/2005 Sb.	9 100 Kč	109 200 Kč	28 %	2 548 Kč	30 576 Kč
2007	462/2006 Sb.	9 600 Kč	115 200 Kč	28 %	2 688 Kč	32 256 Kč
2008	257/2007 Sb.	10 000 Kč	120 000 Kč	28 %	2 800 Kč	33 600 Kč
2009	365/2008 Sb.	5 889 Kč	70 668 Kč	28 %	1 649 Kč	19 788 Kč
2010	339/2009 Sb.	5 928 Kč	71 136 Kč	28 %	1 660 Kč	19 920 Kč
2011	283/2010 Sb.	6 185 Kč	74 220 Kč	28 %	1 732 Kč	20 784 Kč
2012	286/2011 Sb.	6 285 Kč	75 420 Kč	28 %	1 760 Kč	21 120 Kč
2013	324/2012 Sb.	6 471 Kč	77 652 Kč	28 %	1 812 Kč	21 744 Kč
2014	296/2013 Sb.	6 486 Kč	77 832 Kč	28 %	1 817 Kč	21 804 Kč
2015	208/2014 Sb.	6 653 Kč	79 863 Kč	28 %	1 863 Kč	22 356 Kč
2016	244/2015 Sb.	6 752 Kč	81 024 Kč	28 %	1 891 Kč	22 692 Kč
2017	325/2016 Sb.	7 058 Kč	84 696 Kč	28 %	1 977 Kč	23 724 Kč
2018	343/2017 Sb.	7 495 Kč	89 940 Kč	28 %	2 099 Kč	25 188 Kč
2019	213/2018 Sb.	8 175 Kč	98 100 Kč	28 %	2 289 Kč	27 468 Kč
2020	260/2019 Sb.	8 709 Kč	104 508 Kč	28 %	2 439 Kč	29 268 Kč
2021	381/2020 Sb.	8 861 Kč	106 332 Kč	28 %	2 724 Kč	32 688 Kč

Zdroj: právní předpisy, zpracování vlastní

Příloha 3 Formulář přihlášky k dobrovolnému důchodovému pojištění

Evidenční štítek	Přihláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění podle § 6 zákona č. 155/1995 Sb.			
Místně příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno				
_____				
A. Základní identifikace				
Příjmení	Jméno	Rodné příjmení	Rodné číslo	
_____	_____	_____	_____	
Všechna dřívější příjmení	Titul	Pohlaví		
_____	_____	_____		
Datum narození	Místo narození	Stát narození	Státní občanství	
_____	_____	_____	_____	
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ	Stát
_____	_____	_____	_____	_____
E-mail	Telefon	ID Datové schránky		
_____	_____	_____		
B. Adresa pro doručování				
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ	Stát
_____	_____	_____	_____	_____
C. Adresa pobytu v ČR (je-li trvalý pobyt mimo ČR)				
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ	
_____	_____	_____	_____	
D. Cizozemské pojištění				
Vyplňte v případě, že podání přihlášky předcházela výdělečná činnost v cizině.				
Cizozemský nositel důchodového pojištění			Cizozemské číslo pojištění	
_____			_____	
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ	Stát
_____	_____	_____	_____	_____
E. Účast na dobrovolném důchodovém pojištění				
Přihlašuji se k dobrovolné účasti na pojištění na dobu		Důvod účasti		
Od _____	Do _____	_____		
Vyměřovací základ (měsíční)				
☐ Minimální ve smyslu ust. § 5c zákona č. 589/1992 Sb.	☐ Určený	Vyměřovací základ ve výši _____ Kč	Měsíční pojistné ve výši _____ Kč	
Platba - typ platby	Perioda platby	Číslo účtu	Kód banky	IBAN
_____	_____	_____	_____	_____
☐ Požaduji každoroční zaslání údajů dle ust. § 39a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb.				
11.11.2021 ..... Datum, podpis pojištěnce				

Poučení

I. Podmínky účasti na pojištění

Dobrovolného pojištění mohou být od roku 1996 účastny osoby starší 18 let, jestliže podaly přihlášku k účasti na pojištění a účast na pojištění se týká doby:

- 1) vedení v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, pokud jim po dobu této evidence nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci - § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, přičemž od 1. 1. 2014 se za dobu, po kterou náleží podpora v nezaměstnanosti, považuje též doba, po kterou se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z důvodu, že osobě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání přísluší odstupné, odbytné nebo odchodné. Je nutno předložit příslušné potvrzení úřadu práce. Účast je možná nejdříve od 1. 1. 1996.
- 2) soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vyšší odborné škole nebo vysoké škole v České republice (v období do 31. 12. 2009 je tato účast možná až po uplynutí prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let) § 6 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Účast je možná nejdříve od 1. 1. 2002. Je nutno předložit potvrzení (doklad) o dobách trvání studia po 18. roce věku.
- 3) výdělečné činnosti v cizině po 31. 12. 1995, jedná-li se o osoby v pracovním poměru, členy družstva, jestliže nejsou v pracovním poměru vztahu k družstvu, ale vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jim odměňováni, nebo osoby samostatně výdělečně činné § 6 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Je nutno předložit pracovní smlouvu (případně jiný doklad), z níž je nesporně patrný začátek a konec výdělečné činnosti v cizině. Je-li výdělečná činnost vykonávána v pracovním poměru, je nutno předložit prohlášení, případně doklad o tom, že uvedená činnost nezakládá účast na nemocenském pojištění v ČR. Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 2 let bezprostředně před tímto dnem.
- 4) výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací podle zákona č. 198/2002 Sb. - § 6 odst. 1 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Je nutno předložit smlouvu mezi dobrovolníkem a vysílající organizací o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby (§ 5 odst. 2 zákona č. 198/2002 Sb.). Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 2 let bezprostředně před tímto dnem.
- 5) činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení - § 6 odst. 1 písm. e) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Účast je možná nejdříve od 1. 1. 2009. Je nutno předložit doklad o trvání takové činnosti. Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 2 let bezprostředně před tímto dnem.
- 6) výkonu funkce poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky - § 6 odst. 1 písm. f) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Účast je možná nejdříve od 19. 9. 2009.
- 7) pobytu v cizině, pokud následovaly do místa vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí svého manžela nebo registrovaného partnera, který je státním zaměstnancem podle zákona o státní službě nebo jiným zaměstnancem organizační složky státu, se souhlasem této organizační složky státu, a nemají příjem ze závislé činnosti nebo nejsou osobami samostatně výdělečně činnými nebo nejsou osobami vykonávajícími obdobné činnosti podle práva cizího státu, do kterého byli jejich manželé nebo registrovaní partneři vysláni k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí; v takovém případě může hradit pojistné zaměstnavatel manžela nebo registrovaného partnera - § 6 odst. 1 písm. g) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Je nutno předložit potvrzení zaměstnavatele, které prokáže výše uvedené skutečnosti o práci v zahraničí a dále oddací list (doklad o registrovaném partnerství) prokazující trvání manželství (registrovaného partnerství) s osobou, která působí v zahraničí, a to po celou dobu, po kterou má dobrovolné pojištění z tohoto titulu trvat. Účast je možná od 1. 1. 2015. V období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2014 je účast osoby možná po dobu pobytu v cizině, po kterou následovala svého manžela, který v cizině působil v diplomatických službách České republiky. Je nutno předložit potvrzení Ministerstva zahraničí ČR o této skutečnosti a dále oddací list prokazující trvání manželství s osobou, která působila v diplomatických službách ČR, a to po celou dobu, po kterou má dobrovolné pojištění z tohoto titulu trvat.
- 8) výkonu samostatně výdělečné činnosti ve zdaňovacím období, za které byla jejich daň z příjmů rovna paušální dani, uplynula-li mamě lhůta pro placení paušálního pojistného na důchodové pojištění za tuto dobu - § 6 odst. 1 písm. h) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Účast je možná nejdříve od 1. 1. 2021. Přihlášku lze podat nejdříve po mamém uplynutí lhůty pro placení paušálního pojistného, která činí 6 let, tj. nejdříve v roce 2028.
- 9) dobrovolného pojištění – bez uvedení důvodu - § 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Pojištění mohou být účastny též osoby starší 18 let, které podaly přihlášku k účasti na dobrovolném pojištění, aniž splňují některou z podmínek uvedených výše pod body 1) až 8). Od 1. 2. 2018 je další podmínkou takovéto účasti na pojištění skutečnost, že doba účasti na českém důchodovém pojištění z titulu výkonu výdělečné činnosti [§ 11 odst. 1 písm. a) a § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb.] získaná přede dnem podání této přihlášky trvala aspoň 1 rok. Podmínka trvání doby důchodového pojištění v rozsahu aspoň 1 roku stanovena v § 6 odst. 2 věta první zákona č. 155/1995 Sb., se považuje za splněnou, pokud účast na důchodovém pojištění podle § 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. vznikla před 1. 2. 2018 a bez přerušení trvá i po tomto dni a přihláška k této účasti byla podána před 1. 2. 2018. Účast na pojištění je však v takovém případě možná v rozsahu nejvýše 15 let. Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 1 roku bezprostředně před tímto dnem. Pokud uplyne patnáctileté období a občan nepodaří odhlášku z pojištění, končí účast na pojištění uplynutím posledního dne tohoto období. Pojistné zaplacené po ukončení pojištění se vrací jako přeplatek na pojistném.

II. Placení pojistného

Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění platí pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé celé kalendářní měsíce, ve kterých je alespoň po část kalendářního měsíce účastna dobrovolného důchodového pojištění.

Vyplňování údajů na přední straně tiskopisu v rubrice „Platba“ není povinné. Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění je však povinna označit kalendářní měsíce, za které toto pojistné platí. Nebude-li proto z přihlášky jednoznačně patrné, za které měsíce a v jaké výši je pojistné placeno, musí být tato informace uvedena u každé platby.

Pojistné na důchodové pojištění ve smyslu ust. § 6 odst. 1 písm. c) až e) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů nelze zaplatit po uplynutí dvou kalendářních roků následujících po kalendářním roce, do něhož spadá kalendářní měsíc, za který se toto pojistné platí.

Pojistné ve smyslu ust. § 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů nelze zaplatit po uplynutí jednoho roku od posledního dne kalendářního měsíce, za který se toto pojistné platí.

III. Zánik účasti na pojištění

Občan dobrovolně účastný důchodového pojištění může podat kdykoliv odhlášku z účasti na důchodovém pojištění; účast na důchodovém pojištění zaniká ke dni podání odhlášky z účasti na důchodovém pojištění nebo ke dni v budoucnu, pokud je tento den v odhláše uveden; pokud občan nezaplatil pojistné na důchodové pojištění za období přede dnem podání odhlášky, může se odhlásit i zpětně za toto období nebo jeho část.

Občan dobrovolně účastný důchodového pojištění podle § 6 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů je povinen podat odhlášku z účasti na důchodovém pojištění, přestaly-li být splněny podmínky pro tuto účast, a to do 8 dnů; pokud tento občan nepodá v této lhůtě odhlášku z účasti na důchodovém pojištění, považuje se za osobu účastnou důchodového pojištění osob dobrovolně účastných důchodového pojištění podle § 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, pokud již neuplynula patnáctiletá lhůta uvedená v tomto ustanovení.

Příloha 4 Formulář odhlášky z dobrovolného důchodového pojištění

Evidenční štítek	Odhláška z účasti na dobrovolném důchodovém pojištění podle § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění		
Místně příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno			
A. Základní identifikace			
Příjmení	Jméno	Titul	Rodné číslo
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
B. Den ukončení pojištění			
Den ukončení pojištění	<input type="text"/>		
C. Datum a podpis			
..... Datum, podpis			
 3 2 7 2 1 2 4 4 2 7		ČSSZ – 89 322 2 II/2015	

Příloha 5 Vývoj valorizace 2009-2022

Platnost	Základní výměra	Procentní výměra
od 1. 1. 2009	2 170 Kč	o 4,4 %
od 1. 1. 2010	2 170 Kč	nezvýšena
od 1. 1. 2011	2 230 Kč	3,9 %
od 1. 1. 2012	2 270 Kč	1,6 %
od 1. 1. 2013	2 330 Kč	0,9 %
od 1. 1. 2014	2 340 Kč	0,4 %
od 1. 1. 2015	2 400 Kč	1,6 %
od 1. 1. 2016	2 440 Kč	nezvýšena
od 1. 1. 2017	2 550 Kč	2,2 %
od 1. 1. 2018	2 700 Kč	3,5 %
od 1. 1. 2019	3 270 Kč	3,4 %
od 1. 1. 2020	3 490 Kč*	5,2 %
od 1. 1. 2021	3 550 Kč	7,1 % *
od 1. 1. 2022	3 900 Kč	1,3 % **

* + 151 Kč při souběhu více důchodů, náleží jen jednou

** + 300 Kč nad rámec zákonné valorizace

Zdroj: ČSSZ, vlastní zpracování